Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 166 (14186) | 1973 оной июлиин 17, вторник | Сэн 2 мүнгэн

ФЕРМЭ БҮХЭНДЭ—ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ

ҮБҺЭН, СЕНАЖ, НОГООНОЙ ГУРИЛ...

Ивалгын туршалга үйлэдбэриин ажахы тэжээл бэлэдхэжэ эхилээ

Калёново һуурин хүрэхээ ябахада, харгын хойто захада трактор, автомашинанууд, элдэб зүйлэй машинанууд олон харагдана. Мүн эндэ гар хажуураар үбһэ сабшажа ябаһан хүнүүдшье обёорогдоно.

— Үбһэндөө ороһоор хоёр хоногообди, бүхы хүсэеэ үшөөл гаргаадүй байнабди, — гэжэ эндэхи 1-дэхи бригадын бригадир Г. Овцев мэдүүлбэ. — Мүнөө дээрээ отделениимнай хоёр бригадаһаа трактораи 4 косилка нэгэ газарта табигданхай.

ДТ—20, ХТЗ тракторнуудта нэгэ-нэгэ косилка хабсаргажа, хүдөөгөөр, үндэрөөр ургаһан ногоое эльбэһэндэл хабтайлган хэйтүүлжэрхинэ. Түрүүшын тракторта хори гаран жэлдэ механизатораар ажаллажа ябаһан Александр Трофимович Климов һуунхай, заахашье алгуйгөөр, доогуур, сэбэрхэнээр сабшана. Удаадахи тракторнуудта мүн лэ олон жэлдэ ажаллажа, дүршэл шадабари ехэтэй болоһон механиазторнууд Анатолий Бурков, Владимир Рупышев гэгшэд хүдэлжэ ябана **(1-дэхи зураг)**.

— Үдэртөө 7 гектар сабшаха даабаритайбди, — гээд, тракторист-машинист А. Климов хөөрэжэ оробо. — Энээнээ үлүүлэн дүүргэхэ аргатайбди. Трактор, косилкануудаа өөһэдөө заһаабди, горючи, тоһодолгын зүйлнүүд һаадгүй асарагдана, халуун эдеэн үдэртөө хоёр удаа бэлдэгдэнэ. Һайнаар лэ ажаллаха хүсэлтэйбди. Таряа хуряалгын эхилтэр сабшалангай ургаса хуряажа дүүргэхэ байхабди.

— Отделенидэмнай 772 гектар сабшалан бии, — гээд эндэхи отделениие эрхилэгшын оронда хүдэлжэ байһан Г. Казанцев тайлбарилба. — Тэрэнэй 120 гектарайнь ургаса сенаж болгон дарагдаха. Мүнөө энэ хүдэлмэри эхилэнхэй.

Эндэхи оньһожоруулагдамал фермын газаа сенаж дараха цементлэгдэһэн нүхэн бэлэн. Автомашинаар, трактораи тэргээр асарһан ногоое буулгаха, нягтаруулан дараха хүдэлмэридэ С-100 түхэлэй хоёр трактор табигданхай.

Сенаж дараха хүдэлмэри түйсэд оньһожоруулагданхай, — гэжэ ОПХ-гай главна инженер А. С. Мокроусов манай асуудалда харюусаба. — Косилкашадай, гар хажууршадай сабшаад үнгэрһэн хойно нэгэ үдэрһэ болоод лэ ногоо урбуулан хатааха, нязалан һэбэрээхэ машина табигдана. Удаань трактораи тармуурнууд ябуулагдажа, үбһэн баал болгогдоно. Тэрэнэй хойноһоо аранга һабар урдаа хабсаргаһан гурбан трактор табилуулжа, баалнуудые шахажа, томо томо бухалнуудые бодхооно. Тиихэлээрнь үбһэ ашаха түхеэрэлгэтэй гурбан трактор хүрэжэ ерээд, бухалнуудые тэрэ зандань хабшажа абаад лэ автомашинануудта, трактораи тэргэнүүдтэ тээжэрхинэ. Зүгөөр тэрэ ногоое хэршэхэ машиныл үгы дээрэһээ ута зандань сенажда даранабди. Нёдондошье иигэжэ сенаж дараа һэмди. Яһала һайн байгаа һэн. Гансал тэрэниие үбэлдөө малтажа абахань бэрхэтэй байшоо.

Энэ жэлдэ тус ажахы 2 мянган тонно сенаж дараха түсэбтэй. Тэрэнэй хахадынь энэ хоёрдохи отделенидэ хэгдэхэ юм. Сенаж дараха тусхай отряд байгуулагданхай. Нүхэн бүхэниинь 400 -гаад тонно ногоо орохоор бэлдэгдэнхэй. Тиимэһээ тэрэниие 2—3 үдэрэй туршада тэжээлээр дүүргэжэ, плёнкоор хушаха, хааха байна бшуу. Энэ ушарта һайн шанартай сенаж бэлдэгдэхэ гээшэ.

Бригадын гэшүүд ногоогоо һайн шанартайгаар сабшаха, харгын, хандаабай захаархи шугы бургааһан соохи ногоое гар хажуураар сабшажа абана. Маанадай эндэ ерэхэдэ, луговодуудай звенонуудые ударидагша В. И. Калёнов, луговодууд Н. Г. Шелкунов, В. Г. Макаров түрүүтэй хэдэн эрэшүүл хажуураар үбһэ сабшажа байба. **(2-дохи зураг)**.

— Бидэн энэ ногоо ургуулһан хадаа заахашье гээнгүйгөөр суглуулжа абаха гэжэ оролдожо ябанабди, — гэжэ луговодууд мэдүүлбэ.—Иигэжэ хиналта табяагүй һаа, хажуугаарнь ябажа туһалалсаагүй һаа, нилээд ехэ үбһэн алдагдаха гээшэ. Үбэлдөө тэбэришье үбһэн хэрэгтэй байдаг ха юм.

Үнэхөөр эдэнэр сабшалангай хэр һайнаар хуряагдажа байһые саг үргэлжэ хинажа, шалгажа ябана. Хэрэгтэй газартань гар хажуураар сабшалсажа ороно.

Үбһэ хуряаха, сенаж дараха хүдэлмэридэ бүхы ажахын доторнь оньһожоруулагдамал 7 отряд табигданхай. Тэдэндэ трактораи 25 косилка, 21 тармуур, баал шахаха 21 түхеэрэлгэ, һүри хаяха 7 машина үгтэнхэй.

Ажахыда ногооной гурил гаргаха АВМ-0,4 машина хүдэлгэгдэжэ захалаа. Энэ түхеэрэлгые хоёр халаанда хүдэлгэжэ, халаан бүридэ 3 тонно гурил гаргаха даабари үгтэнхэй.

— Мүнөө түрүүшын 2 тонно ногооной гурил гаргаад байнабди, — гэжэ энэ пунктые даагша Иннокентий Дмитриевич Житихин хэлэбэ. — Энэмнай бүхыдөө хүсы ногоогоор хэгдэһэн, нялха малда эдюулхэ эгээн һайн ашанартай тэжээл гээшэ.

Энэ агрегадта ажаллажа байһан И. Житихин, А. Хазиев, В. Кузнецов, Л. Попков **(3-дахи зураг)** гэгшэдтэй хөөрэлдэхэдэ, тэдэнэр байгша ондо 300 тонно ногооной гурил гаргаха даабаряа дүүргэхэ хүсэлтэй. Нёдондо тус агрегадаар 150 тонно имэ тэжээл бэлдэгдэһэн юм.

Ногооной гурил гаргаха технологи эндэ наринаар баримталагдана. Мэшээглэгдэһэн гурил 4 үдэр һүүдэр газарта байлгагдаад, харанхы складта хадагалагдана.

Туршалга - үйлэдбэрилгын ажахын механизаторнууд, хүдэлмэридэгшэд энэ жэлдэ 57 мянган центнер үбһэ, 2 мянган тонно сенаж, 300 тонно ногооной гурил бэлэдхэхэ түсэбөө заабол дүүргэхын түлөө түрүүшын үдэрһөө эршэмтэйгээр оролдожо байнхай.

Б. ГЫЛЫКОВ,
манай тусхай корр.
Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фотонууд.

ХОРИН ХОНОГ СОО ДҮҮРГЭХЭБДИ

Мүнөө жэлдэ сабшалангай ургаса муу бэшэ. Хэрбээ нёдондо оройдоол арба гаран мянган центнер үбһэ абаад, малайнгаа үбэлжэлгые бэрхэтэйхэн байдалда үнгэргэһэн һаа, энэ жэлдэ тэрээнһээ хоёр дахин ехэ үбһэ хуряажа абаха аргатайбди.

Колхозодомнай сабшалан бага юм. Оройдоол 860 гектар газарай ногоо сабшажа абаха болохобди, энээнһээ ондоо тээ нэмэри болгожо сабшаха ой модо, бургааһанай заха газар эндэмнай хомор. Тиимэһээ гол сабшалангайнгаа ногооe һайн шанартайгаар сабшажа, абаха, арьбан ехэ үбһэ хуряахын түлөө оролдохо болонобди.

Июлиин 16-һаа үбһэндөө жэгдэрэн орообди. Бүхы хэрэгтэй юумэ бэлэн болгогдонхой. Түрүүшын үдэрһөө үбһэеэ гар хажуураар, морин косилкаар сабшажа абаха 7 звено хүдэлжэ эхилбэ гээшэ. Звено бүхэндэ 20 гаран хүн ажаллаха болоно. Тэдэнэй удаа үбһэеэ дууһан оньһон техникын хүсөөр хуряажа абаха нэгэ оньһожоруулагдаһан звено (даагшань үнинэй механизатор Е. М. Григорьев) баһал үбһэндөө гарахань. Тэдэнэр бүхыдөө абтаха 22 мянган тентнер үбһэнэй хахадыень бэлэдхэхэ юм. Мүн эдэнэр 300 тонно сенаж дараха.

Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ хамта гушаад трактор, 300 шахуу хүн ажаллаха гэжэ түсэбэй ёһоор хараалагданхай. Хура бороогой орожо, ехэ һаатуулаагүй һаань, бүхы үбһэеэ хүдэлмэриин 20 үдэр соо хуряажа абаад, августын 10-да энэ ажалаа дүүргээд байха һанаатайбди.

Энээнһээ гадна, малшад, һаалишад, хонишод мүнөө ойдо гаража, модоной ногоон набша намаа отолоод, зөөжэ, хатаажа байнхай, гүүртэ, отара бүхэндэ набшаһата тэжээл бэлэдхэхэ даабари үгтэнхэй.

Г. СМОЛИН,
Бэшүүрэй аймагай «Рассвет» колхозой түрүүлэгшэ.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

РСФСР:

ДИНАМОВЦУУД ХЭЛЭҺЭНДЭЭ ХҮРЭНЭ

МОСКВА. «Электромашина бүтээдэг «Динамо» гэжэ завод метрогой шэнэ электро - түхеэрэлгэнүүдые олоорнь гаргажа эхилбэ. Газар доогуур ябадаг «электричкын» поезднууд эдэ түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэдээ, түргэнөөр ябадаг болохо юм. Мүнөө часай турша соо ниислэлэй метрогой Горьковско харгыгаар 42 паар поезд ябана. Шэнэ түхеэрэлгэнүүдые хэрэглэхэдэ, 44 паар поезд ябадаг болохо байна. Тэрэнэй ашаар поезднуудай тоо олошоруулангүйгөөр үдэр бүри хүнэй олоороо ябадаг сагта 200 мянгаар олон пассажир зөөжэ шадаха аргатай болоно. Шэнэ түхеэрэлгэ хэрэглэхэдэ найдамтай, хямда.

Метродо хэрэглэгдэхэ электро - түхеэрэлгэнүүдые олоорнь гаргадаг боложо, динамовцууд 1973 ондо абаһан социалис уялгануудайнгаа нэгэ пунктые дүүргэбэ гээшэ.

ЛИТВА:

«СИГМА» ДУРАДХАНА

ВИЛЬНЮС. Үйлэдбэриин техническэ «Сигма» гэжэ нэгэдэлэй коллектив түсэбтэ табан жэлэй эхинһээ хойшо үргэн хэрэглэлэй гурба дахин ехэ эд бараа гаргадаг болобо. Жэлэй эхинһээ хойшо худалдаа наймаанда миллион түхэригэй эдлэл хэрэгсэлнүүд эльгээгдээ.

— Манай нэгэдэл тоолон тодорхойлолгын орёо, тэрэ тоодо электронно-тоолон тодорхойлолгын техникэ бүтээн гаргадаг юм, — гэжэ «Сигмын» генеральна директор А. Чуплинскас хөөрэнэ. — Гэбэшье үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилэн гаргалгые гол шухалада тоолонобди.»

Эндэ бүтээгдэһэн, гэртээ урлал хэхэдэ хэрэгтэй элдэб зүйлнүүдэй, аккумуляторайнгаа «һуугаа һаа», ондоо автомобильһаа мотороо бэлэхэнээр хүдэлгэжэ болохо старткабельнуудые хүн зон дуратайгаар худалдан абана. Магнитофоной дууе шангадхаха «УНЧ-50» түхэлэй электро-абяанай блогуудшье магазинай тагууд дээрэ удаан хэбтэдэггүй.

Нэгэдэлэй зургаан предприяти бүхэндэ үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ түсэб табигданхай. Энэ жэлдэ «Сигма» арадай хэрэглэлэй эд бараа нёдондо жэлэйхиһээ нилээд ехээр бүтээн гаргаха юм.

МОЛДАВИ:

ЧЕХОСЛОВАКИДА БЭЛДЭГДЭҺЭН ХУРА БОРОО

КИШИНЕВ. Молдавиин Рыбницкэ районой «50 лет Октября» колхозой овощой плантацинууд дээрэ сагай уларил шэнжэлэгшэдэй хараалаагүй зохид хура бороо оробо. Чехословакиин «Сигма» гэжэ фирмэдэ тусхай захилаар бүтээгдэһэн уһалуурин түхеэрэлгэ эндэ хабсаргагдаад, хүдэлжэ эхилбэ. Часай турша соо миллион литр уһа сүршэдэг энэ түхеэрэлгэ зундаа 500 гектар газар хэдэ дахин уһалха байна.

«Сигма» фирмэдэ бүтээгдэһэн имэ техникэ республикын табан ажахыда бии.

Гадна республикын колхоз, совхозууд «Сигма-50» түхэлэй уһа сүршэдэг 600 түхеэрэлгэ годхобо. Энэ техникын ашаар ажахынууд орооһото ургамалнуудай, огород болон саадуудай 25 мянган гектар газар уһална. Энэ жэлдэ Чехословакиһаа «Сигма» түхэлэй үшөө 300 түхеэрэлгэ асарагдаха юм. Түхеэрэлгэ бүхэниинь 50 гектар талмай газар ундалуулха аргатай.

ГРУЗИ:

БУРАЗДААГҮЙГӨӨР УҺАЛУУРИ ХЭГДЭНЭ

ТБИЛИСИ. Грузиин набтар газартай районуудта үбһэ ногоо хоёрдохёо сабшажа эхилбэ. Олонхи ажахынууд сабшагдаһан газараа дахинаа уһална. Иигэжэ үбһэ ногоо гурбадахяа сабшаха арга олгогдоно гээшэ.

Джандарска мал үсхэбэрилдэг совхоздо ажал хэрэгэй ямараар эмхидхэгдэһэн тухай тодорхойгоор хөөрэжэ болоно. «Беларусь» тракторта хоёр катушка тодхожо, катушка бүхэндэнь 480 — 600 метр утатай капрон шланг орёогдоно. Удаань трактор уһалууриин хэнаабда дүтэлүүлэгдэнэ. Механизатор шлангые эндэ байһан хоолойтой холбоно. Трактораи саашаа ошоходо, шланг уһаар дүүрэжэ, үргэлжэ сорго болгогдоно. Тиигэжэ поли дээрэ уһалууриин канал бии болобо.

Капрон шлангуудые хэрэглэхэдэ аша үрэтэй. Газар уһалагшадай ажалай бүтэсэ халаанай турша соо дүрбэ хүрэтэр гектараар дээшэлнэ. Ондоогоор хэлэхэ болоо һаа, имэ арга бураздаагаар уһалһанһаа зургаа дахин бүтээсэтэй. Гадна имэ арга хэрэглэхэдэ уһалуурин ханааб, буразда гаргаһанай хэрэггүй. Энэ арга ашалагдадаг газарай талмай дүрбэн процентээр үргэдхэхэ арга олгоно.

ДРВ-гэй ПАРТИЙНО-ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА ДЕЛЕГАЦИИН ЛЕНИНГРАДТА ЕРЭЭД БАЙҺАН ТУХАЙ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС-ай корр.). ПТВ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Ле Зуан, ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн. ДРВ-гэй правительствын Премьер-Министр Фам Ван Донг түрүүтэй ДРВ-гэй партийно-правительственна делегаци эндэ гурбадахи үдэрөө айлшалжа байна. Аха дүү оронойнгоо хүтэлбэрилэгшэдые ленинградайхид хани халуунаар угтана.

ДРВ-гэй партийно-правительственна делегаци июлиин 15-да Кронштадта хүрэбэ. Нүхэд А. Н. Косыгин, Г. В. Романов, К. Ф. Катушев, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, КПСС-эй Ленинградай горкомой нэгэдэхи секретарь Б. И. Аристов, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Ленсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. И. Казаков, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүндэ кандидат, Леноблсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ А. Н Шибалов, Ленинградай сэрэгэй округой сэрэгүүдые командалагша генерал-полковник А. И. Грибков болон бусад тусхай тушаалтад вьетнам ханинартаяа хамта ябалсаа.

Айлшад далайн-сэрэгэй музейдэ орожо харахадаа, хэрэм-хотын алдар солын түүхэтэй, Совет Эхэ оронойнгоо хилые нангинаар сахижа байһан Кронштадтын моряггуудай дайшалхы баатаршалгануудтай танилсаһан байна.

Удаань вьетнам, совет нүхэд «Киров» гэжэ крейсертэ хүрэжэ, Улаан Тугай ордента крейсерэй офицернүүдтэй, морягуудтай уулзаба. Фам Ван Донг командада, сэрэгэй бүхы морягуудта элүүр энхэ, амжалтатай һайн ябахыень хүсэбэ.

ДРВ-гэй партийно-правительственна делегациин хүндэлэлдэ КПСС-эй Ленинградай областной комитет, Ленинградай городской Соведэй ажалшадай депутадуудай гүйсэдхэхэ комитет обед эмхидхэбэ.

Нүхэд А. Н. Косыгин, Г. В. Романов, К. Ф. Катушев, КПСС-эй Ленинградай областной, городской комитедүүдэй секретарьнар, бюрогой гэшүүд, партийна ба совет хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд обедтэ хабаадаа.

Хани халуун оршон байдалда үнгэрһэн обедэй үедэ нүхэд Г. В. Романов, Фам Ван Донг үгэ хэлэһэн байна.

Малшадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ—үргэн дэлисэ

ОНСО АНХАРАЛ ХАНДУУЛАН...

МАНАЙ АЖАХЫ гол түлэб мяхалиг үүлтэрэй үхэрнүүдые үсхэбэрилдэг юм. Энэ гол һалбаримнай һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд урагшатай һайнаар хүгжэжэ байнхай. 7—8 жэлэй саада тээ хальмаг үүлтэрэй олон бухa асарагдаа һэн. Мүнөө тиимэ үүлтэрэй хэдэн гүүртэ мал бии болоод, мяха абалгые дээшэлүүлхэ хэрэгтэ ехэхэн туһа хүргэжэ эзэлдэг болонхой. Ажахын мэргэжэлтэд болон малшадай ажаглан тэмдэглэһэнэй ёһоор, хальмаг үүлтэрэй мал манай нютагай эрхэ байдалда, сагай уларилда тон тааруу гэжэ элирүүлэгдэһэн байна.

Ажал хүдэлмэридөө эрхим дүнгүүдые түйлажа, аймаг, мүн республика соогоо мэдээжэ болоһон малшад совхоздомнай олон. Жэшээ болгон, мал адуулагша Жүгдэр Уидсевич Цыденовые дурдал. Энэ нүхэр хори гаран жэлдэ хамтын мал харууһална. Барагдашагүй баян дүй дүршэлтэй болоһон хүн. Һүүлэй хэдэн жэлэй туршада ажалай эрхим дүнгүүдые түйладаг — гүүртынь үнеэн бүриһөө жэлдэ тугал абтажа, бүрин бүтэн түлжүүлэгдэнэ. Үхэл гарзашье огто үгы шахуу. КПСС-эй гэшүүн Жүтдэр Цыденов гүрэн түрын эгээл дээдэ хайра шагнал — Ленинэй ордендо хүртэнхэй.

Цыремжит Аюшеевна Бадмаева баһал үни удаанай мал ажалда хүдэлнэ. Тиигэхэ зуураа ажалай һайн үрэ дүн түйлажа, наймадахи табан жэлэй дүнгүүдээр Ажалай Улаан Тугай ордендо хүртэһэн байгаа. Совет гүрэнэй орден, медальнуудта хүртэһэн малшад ажахыдамнай яһала олон гэжэ үшөө тэмдэглэе. Тэдэнэр лэ бидэнэй урдаа хаража ябаха хүнүүднай, түшэг тулгууримнай болоно.

Эндэ нёдондо зундаа мал адуулгын дүнгүүдые тобшохоноор дурдамаар гэжэ һанагдана. Тиихэдэ совхозой хэдэн гүүртэ мал холын бэлшээридэ гаргагдаһан байгаа. Нёдондо зунай бэлшээриин үедэ совхозой зургаан малшан үхэр бүриин шэгнүүрые сүүдхын 1000 граммһаа үлүүгээр нэмээһэн юм. Тэдэнэй дундаһаа коммунистнууд Цырен-Дыжит Сосорова, Ламажаб Дылыков гэгшэдэй оролдосотой ажалые онсолон тэмдэглэмээр. Ц-Д. Сосорова үндэр наһатай болоо, пенсидэ гарабашье, мал ажалда үшөө хүдэлжэ ябаһаар. Энэ нүхэр нёдондо зундаа үхэр бүриин шэгнүүрые сүүдхэ соо 1264 граммаар нэмээжэ, совхоз соогоо эрхимлэһэн юм. Ламажаб Дылыковэй харууһалдаг малай толгой бүриин шэгнүүр сүүдхэдэ 1110 граммаар ехэ болгогдоо һэн. Тиихэдэ Санжа Сахияев, Николай Дампилов, Долгор Жалсараева, Даба Шагжиева гэгшэд мянгатан-солотоной тоодо ороһон байгаа. Имагтал эдэ нүхэдэй, мүн бусад олон малшадай эршэтэ ажалай ашаар совхоз гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө нёдондо амжалтатайгаар бэелүүлһэн юм.

Үнгэрэгшэ жэлэй эсэстэ бүхы орон дотор дэлгэрһэн малшадай социалис мүрысөөндэ манай совхозой мал ажалай бүхы хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр оролсоһон байна. Тиигэхэ зуураа тэдэнэр дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байгаа. Хэлэһэн үгэеэ хүсэндэнь хүргэхын тула совхозой малшад эршэтэй һайнаар ажаллана гэжэ тэмдэглэмээр.

1972—73 онуудай малай үбэлжэлгэ хүндэхэн эрхэ байдалда үнгэрөө. Абтаһан тэжээлээ гамтайгаар, ашаг үрэтэйгөөр гаргашалжа, мяха, һү абалгые дээшэлүүлхын түлөө малшад бүхы шадалаараа оролдон хүдэлөө. Тэдэнэй эршэтэ ажал һайн үрэ дүнгүүдтэй байба.

Республикын алтан ойн баярай жэлэй түрүүшын хахад соо манай совхоз гүрэндэ 700 центнер мяха, 1090 центнер һү тушааха түсэбтэй байһан юм. Энэ түсэбнай амжалтатай бэелүүлэгдээ. Гүрэндэ мяха тушааха хахад жэлэй, түсэб болзорһоонь холо урид үлүүлэн дүүргэгдээ гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхиһөө 90 процент ехэ мяхан гүрэндэ тушаагдаһан байгаа. Гүрэндэ һү тушааха хахад жэлэймнай түсэб июниин 16-да 100,4 процент дүүргэгдээ һэн. Һү ехээр һааха хэрэгтэ Зуһаланай һаалиин фермын коллективэй оруулһан хубита ехэ байба.

Эдэ бүгэдэ ажалай дүнгүүд малшадай дунда социалис мүрысөө үргэн дэлисэтэйгээр дэлгэрүүлһэнэй, тэрэнэй дүнгүүдые саг болзортонь согсолжо, малшадта соносхожо, тэдэниие урмашуулжа байһалай ашаар түйлагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Байгша оной түрүүшын хахадта хараалагдаһан түсэбтэ даабарияа, абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэжэ, совхозоймнай малшад болон бүхы хүдэлмэришэд Буряадай АССР-эй алдарта 50 жэлэй ойн һайндэрые баяр баясхалантайгаар тэмдэглэбэ. Тиигэхэ зуураа саашадаа үшөө һайнаар, бүри эршэтэйгээр ажаллажа, табан жэлэй шиидхэхы оной даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэжэ шадаха байһанаа ажалшаднай элирхэйлэн мэдүүлбэ.

Зунай налгай һайхан саг ерэбэ. Энэмнай адууһа малай ашаг шэмэ улам дээшэлүүлхэдэ таатай зохид саг гээшэ. Тиимэһээ нийтын эбэртэ бодо малай, адуу моридой, хони хурьгадай бэлшээри бүри һайнаар эмхидхэжэ, зунай сагта хямда сэнтэй мяха, һү ехээр абаха асуудалда совхозой партийна комитет, дирекци тон ехэ анхарал хандуулдаг юм. Энэ асуудал манай нютагай эрхэ байдалда онсо удха шанартай болоно. Ушарынь юуб гэбэл, сагай уларилһаа боложо, нютагтамнай шэмэтэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэ аргагүй.

Май һарын түрүүшын арбан хоног соо совхозой бүхы малшад зуһаландаа нүүһэн байна. Тэрэнэй урда тээ холын бэлшээридэ гарадаг малшадай суглаан боложо, зунай үедэ бэелүүлхэ зорилгонуудаа зүбшэдэг заншалтайбди. Энэ жэлдэшье суглаан болоо һэн. Тэндэ ашатай туһатай ехэ хөөрэлдөөн боложо, малшад үнэтэ дурадхалнуудые оруулаа.

Тунга ногоотой холын бэлшээридэ мүнөө 17 гүүртэ эбэртэ бодо мал, 2 һүрэг адуун гаргагданхай. Тэдэнэй олонхи гүүртэнүүдые коммунистнууд, сомоной Соведэй депутадууд ударидадаг юм. Тэндэ хамта дээрээ 2.433 толгой мал адуулагдана. Зунай бэлшээриин 100 үдэрэй (июниин 1-һээ сентябриин 10 болотор) туршада дүн хамтадаа 2.032 центнерһээ бага бэшэ нэмэлтэ мяха абаха зорилго малшаднай урдаа табяад, урма зоригтойгоор ажаллажа эхилээ.

Совхоздо дүршэл ехэтэй малшад олон гэжэ түрүүн хэлэгдээ һэн. Тэдэнэр энэ зунай үедэ малай шэгнүүр нэмээхэ талаар дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абаһан байна. Эндэ хэдэн жэшээ харуулмаар ха. Ажалай Улаан Тугай ордeной кавалер Цыремжит Аюшеевна Бадмаева Даша нүхэртэеэ 139 эрэ хашараг Харганта гэжэ нютагта харууһална. Тэдэнэр зунай бэлшээриин сүүдхэ бүри үхэрэй шэгнүүрые 1.000 граммаар нэмээхэ түсэбтэй байбал, тэрэнээ 1.100 граммда хүргэхэ гэһэн социалис уялга абаба. Тиигэжэ бүхы малһаань хамтадаа 139 центнерһээ бага бэшэ нэмэлтэ мяха абахаар зоригжонхой. Гадна ажалша бэрхэ эдэ хоёр малшад өөһэдынгөө хүсөөр үбһэ тэжээлээ бэлэдхэхэбди гэжэ мэдүүлһэн байна.

Дүршэл ехэтэй малшад Николай Дампилов, Санжа Сахьяев, Дамба Цыренов, Ламажаб Дылыков болон бусад нүхэд энэ зундаа харууһалжа байһан малайнгаа толгой бүриин шэгнүүрые сүүдхэ соо 1.000—1.100 граммаар нэмээхэ гэжэ шиидэһэн байха юм. Совхозой бүхы малшад абаһан уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө тэмсэлдэ орожо, арга боломжо ба мэргэжэл шадабаряа дүүрэн хэрэглэн хүдэлнэ.

Малшадай абаһан уялгаяа амжалтатай дүүргэхын тула тэдэнэй дунда социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ, тэрэниие һайнаар хүтэлбэрилхэ асуудалнууд онсо удха шанартайда тоологдоно. Совхозой партком, профсоюзай рабочком энээниие анхаралдаа абажа, социалис мүрысөөнэй гурим шэнэлэн хараһан, материальна ба моральна урмашуулгын хэмжээнүүдые тодорхойлһон байна. Тиихэдэ холын малшадай үдэр бүриин алибаа эрилтэнүүдые хангаха хэрэг һайжаруулха талаар зохихо хэмжээнүүд хараалагданхай.

Адууһа малнай зуһаландаа ороһоор 2 һараһаа үлүүхэн болобо. Энэ үеын ажалай дүнгүүдые хараад байхадаа, совхозой малшад абаһан уялгаяа амжалтатайгаар бэелүүлжэ, түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы оной даабаринуудые дүүргэлгэдэ горитой хубитаяа оруулжа шадаха байһандань этигэнэбди.

Б. БАЛДАНОВ,
Далахайн совхозой парткомой секретарь.
Захааминай аймаг.

ТҮЛЭГ ДУНДАА

Эдэ үдэрнүүдтэ Намаг толгой гэжэ газарта ехэл хүлгөөтэй. Эндэ Мухар-Шэбэрэй аймагай «Знамя Ленина» колхозой хонидой ноохон хайшалагдана. Эртэ үглөөнhөө үдэшэ орой болотор электро-хайшануудай таршаганаан, хонидой мааралдаан замханагүй.

Хонидой ноохо хайшалалган дээрэ hурагшадhаа эхилээд, олон жэл мал дээрэ хүдэлhэн мэргэжэлтэй хүнүүд олон. Ноохо хайшалалгын түрүүшын үдэрhөө эндэ мүрысөөн дэлгэржэ, хүнүүд шадаал hаа ноохо ехээр хайшалхын түлөө тэмсэнэ. Ноохо хайшалха халуун хүдэлмэриин эхилхын урда тээ колхозой мэргэжэлтэд болон эдэбхитэдэй хабаадалгатайгаар мүрысөөнэй дүрим зохёогдожо баталагдаhан юм. Тэрэ дүримэй ёhоор, ноохо хайшалалгын үедэ 600 хониной ноохо хайшалhан хүн—50 түхэригэй, 680 хониной ноохо хайшалагша—100 түхэригэй, 750 хониной ноохо хайшалагша—150 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэхэ аргатай.

Мүрысөөндэ түрүү hуури эзэлхын түлөө тэмсэгшэд эндэ нилээд олон. Дашима Цыбанова, Елена Чимитова болон бусад эндэ эрхим жэшээ харуулна. Эдэнэр үдэр бүри тус тустаа 60—70 хониной ноохо хайшалдаг байна.

Абтаhан ноохоной шанар хинан шалгаха зорилгоор депутадуудай постнууд бии болгогдонхой. Энэ постые ажалшадай депутадуудай Хушуун-Үзүүрэй сомоной Советдэй депутат Дашабыл Дамбаев толгойлно. Постын гэшүүд hайн шанартай ноохо хайшалан абаха асуудалда гол анхаралаа хандуулдаг байна.

Ноохо хайшалалган дээрэ хүдэлдэг хүнүүдые шухала хэрэгтэй эд бараагаар, халуун эдеэ хоолоор хангахын тула эмхидхэлэй ехэ ажал хэгдэнэ. Энэ зорилгоор аймагай гол бууса Мухар-Шэбэр тосхонhоо, мүн Хушуун-Үзүүрэй сельпоhоо автолавканууд эльгээгдэдэг болонхой. Тэдэ автолавкануудай ошоходо, хүнүүд үнэтэй hайн элдэб эд бараа худалдан абаха аргатай байдаг. Эндэ ажалладаг малшад өөhэдынгөө захилаар hайн самсануудые, костюм, сабхи, туфли, платинуудые худалдан абана. Тамхи, зуруул, шухала хэрэгтэй болодог бусадшье эд бараа ноохо хайшалагшадта наймаалагдана.

Үдэрэй забhарлалгын үедэ ноохо хайшалалган дээрэ хүдэлэгшэд халуун хоол оариха аргатай.

«Сагаан алтанай» аотажа эхилhэн сагhаа хойшо 25 мянга гаран толгой хонидой ноохон хайшалагдаад оаина. Хамта дээрээ манай колхоздо 34 мянган толгой хонидой ноохон хайшалагдаха ёhотой юм.

Б. ДАШИНИМАЕВ.
«Знамя Ленина» колхозой бухгалтер.

Малшадай бүхэсоюзна мүрысөөндэ—үргэн дэлисэ

ҮГЛӨӨНЭЙ hААЛГАН

Репортаж

Наранай hаяхан гаража байха үеэр Нарин-Заганай зуhалангай фермын газаагуур хүлгөөтэй, шууяатай боложо эхилбэ.

hүниин адуулгаhаа ерэhэн түб түхэреэн гэдэhэтэй болотороо эдеэлhэн тангагар тарган үнеэд хүндөөр уухилалдаhаар байра тээшэ субанад. «hаа, hэшэ» гэлдэжэ ябаад, hаалишад өөhэд өөhэдынгөө үнеэдые илгажа, hааха байра руунь оруулна, оньhон аргаар hаадаг хүхэлтэтэй амhарта, хүнэг, бидонгуудаа бэлдэнэ.

Фермые даагша, «Буряадай АССР-эй габьяата зоотехник» Анна Григорьевна Сахарова байра соогуур ябажа хараад:

— Зай, басагад, хуу бэлэн болоо гүбди? Электромотороо хүдэлгэжэ эхилхэмнай гү? — гэжэ hаалишадhаа асууна.

— Бэлэн болообдео. Хүдэлгэгты.., — гэлдэжэ, тэдэнэр үнеэдэйнгээ хүхэ дэлэн түргэнөөр угаажа, аршажа, эльбэжэ, нидхэржэ ороно.

Удантьегүй электормоторой нэгэ жэгдээр дүнгинэхэ абяан таhалгаряагүй дуулдажа, үнеэдые оньhон аргаар hаадаг хүхэлтэтэй аппарадуудай ээлжээ эхигүй «хос-хос» гэлдэхэнь дуулдаба. hаалишадшье тэдэ аппарадуудаа тодхоод лэ хүхэлтэнүүдыень үнеэдэй хүхэндэ углаадхина. hаалишан бүхэн гурбан аппарат тодхоод, нэгэ доро гурбан үнеэдые hаана. hүншье хүүесэ гаража эхилбэ даа.

— Үнеэдээ үбэл, зунгүй оньhон машинаар hаадаг боложо амаршообди даа. Эгээл хорёод жэлдэ энээхэн хоёр гараараа үнеэдэй хүхэ шобторжо, мүнөө пенсидэ гараха дүтэлхэдөөл игэжэ машинаар hаажа үзэхэ зоолтой байяаб даа. Мүнөө болоходо, фермэhээ гаража ошохошье дурамни үгы, — гэжэ эгээл үнинэй hаалишадай нэгэн Дулма Будаева хөөрэнэ.

— Зүб лэ хэлэнэш, Дулма хээтэй, бишье баhал олохон жэлдэ үнеэдые гараар hааха «амтые»үзэhэн хүн гээшэб. Тиихэдэ хүн бүхэн 18—19 үнеэдые hаагша hэмди. Нилээхэн шобторжол, үдэрэй 3—4 бидон hү абахаш. Харин мүнөө hаалишан бүхэн 30 үнеэдые даажа байна. Гансахан үглөөнэй hаамда хүн бүхэн хоёр бидон үлүүтэй hү hаана ха юм. Үдэр соо тэрэнь 6—7 бидон болоно. Иимэ ехэ hү гараар шобторжо абаха аалиш! — гэжэ фермын тоо бүридхэлшэ, техник-үрэжүүлэгшэ Дулма Дармаева дуугарна.

Хоёр жэлэй саада тээ Бэшүүрэй совхозой Шэбэртын фермэдэ шэнэ типовой байра баригдажа, тэндэнь үнеэдые hааха, үбhэ тэжээл буйлуулха, зөөхэ, шэбхэ сэбэрлэхэ оньhон түхеэрэлгэнүүд тодхогдоо hэн. Үбэлэйнь байрада дүтэ hайн бэлшээриин үгы дээрэhээ Нарин-Заганда зуhалангай байрада үнеэдые hааха баhа нэгэ оньhон түхеэрэлгэ тодхогдоо бэлэй.

— Байгша онhоо эхилжэ үбэлэйнгөө байрын хажууда hайжаруулагдаhан бэлшээри бии болгохомнай. Тиихэдээ зөөхэеэ болижо, үнеэдээ нэгэл газартань байлгажа, машинаар hаадаг болохобди, — гэжэ Анна Григорьевна хэлэнэ.

Оньhон аргаар үнеэдые hаадаг болохо хөөрэлдөөнэй гарахада, манай эндэхи зарим хүнүүд hүн бага hаагдаха, үнеэд хожоршохо гэжэ хэлсэдэг hэн.

— Үнэндөө, энэнь ямаршье үндэhэ баримтагүй байшоо. Хараад үзэел даа. hүүлэй хоёр жэлдэ Шэбэртын фермын hаалишад жэл бүри ехэ hү hаажа, аймаг соогоо ходоодоо түрүү hуури эзэлнэ. Хэрбээ нёдондо үнеэн бүриhөө 2100 килограмм hү hаагаа hаа, энэ жэлдэ 2.400 килограммhаа бага бэшэ hү hааhаа. Тиигэжэ юhэдэхи табаг жэлдэ hү hааха, гүрэндэ ехээр худалдаха түсэб, даабарие үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэжэ, Шэбэртын фермынхид малшадай дунда дэлгэрhэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ hайн үрэ дүн түйлаба.

Мүнөө фермые даагша А. Г. Сахароватай hү hаалиин тоо бүридхэлгын зузаан дансын хуудаhануудые иража hуунабди.

— Харанагта, хэрбээ май hарын ехеэр фермээрээ 1780 килограмм, эгээл ехэдэхэдээ 1800 килограмм hү hаадаг байгаабди. Малаа hайн ногоотой бэлшээридэ адуулжа, үдэрэй 3 дахин hаадаг болоhоной ашаар Бэшүүрэй аймаг соо дэлгэрhэн мүрысөөндэ манай Шэбэртын фермэ ходо түрүү hуурида ябана. Илангаяа июниин hүүл багаар, июлиин эхеэр аймаг соогоо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ энэ фермэ урагшаа бүри дабшажа, түрүү hуурида гараба, — гэжэ совхозой директор Б. Юмсунов хэлэнэ.

Буряад ороной алдарта 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ мүрысэжэ, hү hааха гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэбые болзорhоонь урид дүүргээд, Шэбэртын фермэ түсэбэй ёhоор 2092 центнер hү гүрэндэ тушааха аад, июлиин 1-дэ 2.900 центнер hү бэлэдхэлэй пунктда оруулаад байгаа гэхэ гү, али хахад жэлэй түсэбhөө гадуур 900 шахуу центнер hү тушаагаа:

— Эдэ үдэрнүүдтэ бүхы 240 гаран үнеэдhээ сүүдхэдээ 2400—2535 килограмм хүрэтэр hү hаанабди. Ондоогоор хэлэбэл, үнеэн бүриhөө үдэрэй 10—11 килограмм hүн hаагдана гээшэ. hаяар түрэхэ арбаад гунжад, хэдэн үнеэд бии. hүн ушоол нэмэхэ байха гэжэ фермын тоо бүридхэгшэ Д. Дармаева дансаяа дэлгээжэ харуулна.

— Хэн түрүүлнэб гэнэ гүт? Даб дээрэ манайл Дулма Гармаевал бултанhаа уридлажа ябана. Тэрэ үнеэн бүриhөө 1480 килограмм, тэрэнэй удаа Мария Конечных, Мүнхэ Цыбиков, Любовь Плотникова гэгшэд үнеэн бүриhөө тус тустаа 1400—1450 килограмм хүрэтэр hү hааhан байна.

Тиигэжэ Бэшүүрэй совхозой Шэбэртын фермын hаалишад гүрэндэ hү худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые болзорhоонь холо урид дүүргээд, юhэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабарииє амжалтатайгаар дүүргэхэ хэрэгтэ ехэхэн хубитай.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. Фермын үнинэй hаалишан Д. Будаева. 2. Аймагай Соведэй депутат, залуу hаалишан Л. Плотникова. 3. Фермые даагша А. Г. Сахарова, мал адуулагшан Н. Новокрещенных гэгшэд, үнеэдээ бэлшээридэ гаргахын урда тээ.

Мэргэжэлтын зүбшэл

НОГООНОЙ ГУРИЛ— ШАНАРТАЙ ТЭЖЭЭЛ

Зунай аяама халуун июль hара хахадлажа, хаа хаанагүй ажахы бүхэндэ үбhэ хүряаха, набшаhата тэжээл, ногооной гурил бэлэдхэхэ халуун хаhа түлэг эхилбэ. Эгээл мүнөө колхоз, совхозууд нийтынгээ адууhа малда hайн шанартай үбhэ тэжээл ехээр бэлэдхэжэ, ерэхэ үбэлжэлгэеэ эмхитэй hайнаар үнгэргэхын түлөө тухагүй оролдожо байнхай.

hүүлэй үедэ республикымнай олохон ажахынууд үбhэ тэжээл хуряалгадаа шэнэ, түрүү онол аргануудые нэбтэрүүлжэ, шэмэтэ ногооной гурил ехээр бэлэдхэдэг болоhон юм. Гэбэшье зарим колхоз, совхозууд ногооной гурил бэлэдхэхэ технологи хазагайруулжа, шанарыень муудуулдаг байна. Тиимэhээ мүнөө шэмэтэ ногооной гурил яажа бэлэдхэхэ ба энэ тэжээлэй али зэргын ашагтай байhыень тобшо тэдыгээр хөөрэhүү.

Малай тэжээлэй рационой шанар hайжаруулгада ногооной гурил онсо hуури эзэлдэг. Юуб гэхэдэ, hайнаар бэлэдхэгдэhэн ногооной гурил малай бэедэ шэнгээстэй бодосуудаар элбэг байхаhаа гадна, нилээд витаминтай юм.

Юрын аргаар үбhэ сабшажа hүрилхэдэ хэрэгтэй биохимическэ, микробиологическа бодосуудынь ехээр алдагдадаг гээшэ. Жэшээлбэл, хэды hайнаар хатаагдажа hүрилэгдэhэн үбhэн протеинээр бага байдаг гэхэ гү, али кальцинь 12 процентээр, фосфор — 11, каротин — 85—90 процентээр доошолдог юм. Харин хура бороодо норожо гутаhан үбhэндэ иимэ бодосуудынь оройдоошье үгы тооной байдаг.

Тиимэhээ ногооной гурил гээшэ түлэг ургажа байха үедөө сабшагдажа, искусственна аргаар хатаагдаhан ёhотойл шэмэтэ тэжээл болоно. hайнаар бэлэдхэгдэhэн иимэ гурилда белок болон бусад минеральна бодосууд, витамин элбэг байдаг, шанарайнгаа талаар ороохо таряанhаа дутуугай шэмэтэй юм. Нэгэ килограмм гурилда тэжээлэй 0,7—0,8 единицэ, 16—18 процент протеин, 150—300 миллиграмм каротин бии байдаг. Олон жэлэй ногоо ургажа байха үедэнь сабшажа, искусственна аргаар хатаагаад, гурил болгон тээрмэдэхэдэ гансахан белок, витамин элбэгтэй тэжээл бэлэдхэдэг бэшэ, мүн гектар бүриhөө тэжээлэй единицэ, протеин 1,5—2 дахин ехээр абтана гээшэ.

Хэрбээ саашадаа иимэ гурил ехээр бэлэдхэдэг болбол, малайнгаа тэжээлдэ белок, витамининиень нилээд элбэгжүүлхэ аргатай байнабди.

Байгша ондо республикымнай ажахынууд бүхыдөө 13 мянган тонно ногооной гурил бэлэдхэхэ уялгатай юм. Тиимэhээ мүнөө зарим аймагуудта ногооной гурил гаргаха хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдажа захалаа.

Шэмэтэ тэжээл болохо ногооной гурил бэлэдхэхын тула гансашье сабшагдаhан ногоо искусственна аргаар хатаадаг бэшэ, мүн гурил болгон hайнаар, тээрмэдэдэг, хуурай, харанхы, бүтүү склад соо хадагалдаг юм. Хэрбээ ногооной гурил бэлэдхэхэ заабаринуудые наринаар сахибал, ороохо таряанhаа дутуугай тэжээл абтаха болоно.

hүүлэй үедэ хэгдэhэн шэнжэлгэнүүдэй дүнгүүдые согсолон харахада республикымнай олохон ажахынууд иимэ тэжээл бэлэдхэхэ талаар нилээд дүршөө гэжэ тэмдэглэлтэй. Жэшээлбэл, нёдондо бэлэдхэгдэhэн гурилай шачарые шэнжэлхэдэ хүрэмөөр ногооной гурил нэгэшье центнер бэлэдхэгдээгүй байшоо. Гадна олон жэлэй шэнжэлэлгын дүнгүүдые харахада, Буряадаймнай колхоз, совхозуудай бэлэдхэhэн ногооной гурилай 1 килограмм бүридэ 55,3 миллиграмм каротин, 11,78 процент протеин бии байгаа гэжэ элирүүлэгдэнхэй.

Энэ хэгдэhэн химическэ шэнжэлэлгын дүнгүүд юу харуулнаб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, ногооной гурил бэлэдхэхэ технологиин хазагайруулагдадаг байhые тон элихэнээр гэршэлнэ. Хэрбээ hайн шанартай гурил бэлэдхэхын тула витамин, протеин элбэгтэй ногоо ехээр таряха шухала. Юуб гэхэдэ, витамин, протеин элбэгтэй ногоогоор гурил хэхэдэ, hайн шанартай тэжээл бэлэдхэгдэдэг. Тиимэhээ ногооной гурил бэлэдхэхэhээ урид сабшагдаха ногоогоо hайнаар шэлэжэ абаха зэргэтэй. Мүнөө республика доторнай ногооной гурилда гол түлэб хүсы үбhэн, буурсагта — залаата сабшалангай ногоон, донник, халаахай, хуhанай, уляангирай набша намаа ородог юм.

Зүгөөр зарим ургамалнууд — хүсы үбhэн, донник халаахайгаар хэгдэhэн ногооной гурил алишье талаараа hайн шанартай байдаг. Харин хуhанай, уляангирай, набша намаагаар, ешмээнэй hолоомоор бэлэдхэгдэhэн гурилай шанар заабол муу, амта шэмтэгүй юм. Тиин саашадаа эрхим шанартай ногооной гурил бэлэдхэжэ абахын тула нэн түрүүлэн ногоонойгоо биологическа шэнжыень хараада абажа сабшаха шухала. Ороохото ургамалнуудые голложо захалхадань, харин хүсы үбhые буурсаглаха үеэрнь сабшахада hайн юм. Хэрбээ энэ хаhа сагыень удааруулбал, ногооной шанар муудахаhаа гадна, белок, каротининь ехээр алдагдадаг гээшэ.

hая сабшагдаhан ногоогоор хэгдэhэн гурил хэзээдэшье hайн шанартай байдаг. Тиимэhээ гурил болгогдохо ногоо сабшаhаар искусственна аргаар түргэн хатааха хэрэгтэй. Сабшагдаhан ногоогоо 1,5—2 часhаа удааруулангүй агрегадай түхеэрэлгэдэ таhалгаряагүй асаржа хатаагаад, тээрмэдэхэдэ эрхим сортын гурил бэлэдхэгдэдэг. Зүгөөр манай олохон ажахынууд энэ заабарииє хазагайруулhан зандаа.

Ехэ халуугаар hалхитуулан хатаагдаhан ногоое тон жэжээр тээрмэдэхэ хэрэгтэй..

Склад соо хадагалха гурилайнгаа буритажа гутахагүй гү, али үлүү ехээр хатажа, каротинаа алдахагүйн тула 10—12 процент шингэтэйгээр мэшээглэхэдэ зохид. hайнаар бэлэдхэгдэhэн гурил гурбан сортоор хубаарилагдан илгардаг.

Эгээл дээдын сортдо нэгэ килограмм бүриин 180 миллиграммhаа бага бэшэ каротинтай гурил сэгнэгдэдэг. Харин 150—120 миллиграмм каротинтай гурил нэгэдэхи, хоёрдохи сортоор сэгнэгдэдэг. Эдэ бүхы сортнуудай гурилда 14 процент протеин, 26 процент түүхэй клетчатка бии байха ёhотой.

Ногооной гурилай каротин гол түлэб наранай элшэhээ, халуунhаа, шииг нойтонhоо, муугаар хадагалhанhаа ехээр алдагдадаг. Тиимэhээ бэлэн болоhон продукцияа саарhан мэшээг соо хээд, хоёр сүүдхын туршада тусхай байрада байлгажа хараха хэрэгтэй.

hүүлэй үедэ ногооной гурилые үрил болгон хатаадаг болоо. Жэшээлбэл, Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоз гурилаа үрил болгон хатаажа, яhала дүршэнхэй. Иимэ аргаар хатаахада каротининь алдагдадаггүй, хадагалхада, зөөхэдэшье, мүн малда үгэхэдэшье зохид юм.

Эгээл мүнөө үедэ «АВМ-0,4» түхеэрэлгэтэй ажахынууд ногооной гурил татажа гаргахаhаа гадна, шэлбүүhэ тээрмэдэжэ бэлэдхэхэ аргатай. Юуб гэхэдэ, шэлбүүhэнэй гурилда протеин, каротин болон микро-макро бодосууд элбэг байдаг. Энээнииє гурил болгохоhоо урид силосэй машинаар hайса хэршэжэ, hалхитуулан хатааха шухала. Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, ажахы бүхэн ногооной, шэлбүүhэнэй гурил ехээр бэлэдхэжэ абахын тула бии байгаа түхеэрэлгээ хүсэдөөр хүдэлгэжэ, эндэ хабаадуулагдаhан хүдэлмэришэдэйнгөө ажалые hайнаар эмхидхэхэ зэргэтэй.

С. БЕКЕТОВ,
Республиканска агрохимлабораторие даагша, хүдөө ажахын эрдэмэй кандидат.

Союзна республиканууднаа мэдээсэнэ

МОЛДАВИ:

АРТИСТНУУД ХҮДӨӨ ГАРАНХАЙ

КИШИНЕВ. «Дойна» гэжэ хоорой капеллын, «Мугурел», «Лэутарий» ансамбльнуудай коллективүүд, Кишинев, Бельц, Тирасполь хотонуудай театрнуудай актернууд таряашадай ажалда таарулан хүдэлмэреэ, эмхидхэнэ. Ургаса хуряалгын халуун хаhын үедэ тэдэ республикынгаа зүг бүхэн тээшэ таранхай: хээрын стануудт, клубууд болон соёлой байшангууд театрай сценые hэлгэнэ.

Молдавиин оперо, баледэй театрай залуу дуушад тусгаар бүлэг боложо хубаараад, таряашадые хангана. Тэдэнэр совет композиторнуудай болон арадай дуунуудые программадаа оруулаанхай. Таряа хуряалгада шалгарhан түрүүшүүлдэ концертын тусгаар номернууд зорюулагдана.

(ТАСС-ай корр.).

АРМЕНИ:

ХҮДӨӨ АЖАХЫН ЗАХИЛААР

ЕРЕВАН. Эндэхи Дзержинскиин нэрэмжэтэ станок бүтээлгын заводто жэлэй эхинhээ хойшо 500-дахи токарна агрегат бүтээгдэбэ. Энэнь нёдондо жэлэй энэ үеынхиhөө 1,5 дахин олон болоно. Тус предприятиин бүтээн гаргадаг продукциин 80 гаран процентнь хүдөө нютагуудай захилаар хэгдэнэ.

Предприятиин партийна организациин үүсхэлээр хүдөөгөөрхинэй захил хангаха тусгаар албан эмхидхэгдээд, абтаhан захилай шанар, саг болзортоо шалгагдадаг.

СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫН ТУЙЛАЛТАНУУДАЙ ВЫСТАВКЫН ГЛАВНА КОМИТЕДЭЙ

ТОГТООЛ

БУРЯАДАЙ АССР-эй АЙМАГ, АЖАХЫНУУД БОЛОН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ТҮРҮҮШҮҮЛЫЕ 1973 ОНОЙ СССР-эй АРАДАЙ АЖАХЫН ТУЙЛАЛТАНУУДАЙ ВЫСТАВКЭДЭ ХАБААДАГШААР БАТАЛХА БА ШАГНАХА ТУХАЙ

1972 ондо хүдөө ажахын хүгжэлтэдэ амжалта туйлаhанайнь ба «СССР-эй ВДНХ-гай 1973—1975 онуудай гүрим ба дүнгүүдые» дүүргэhэнэйнь түлөө СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай Выставкын Главна комитет иигэжэ тогтообо:

Выставкын дипломууд болон медальнуудаар шагнаха:

Хоёрдохи зэргын дипломоор

Кабанскын аймаг.

Мүнгэн медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Титов Василий Иннокентьевичые — КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь, **Данько** Александр Александровичые — хүдөө ажахын управлениин начальник, **Быков** Геннадий Алексеевичые — хүдөө ажахын управлениин главна зоотехник.

Бронзо медаль ба үнэтэ бэлэгүүдээр

Попов Михаил Перфильевичые — аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ, **Коршунов** Виталий Михайловичые — хүдөө ажахын управлениин главна агроном, **Фирсова** Александра Григорьевнае — хүдөө ажахын управлениин главна инженер-механик, **Новолодский** Александр Ивановичые — хүдөө ажахын управлениин главна ветврач.

Хүндэлэлэй дипломоор ба КВЗ-651 А автобусоор

Кабанскын совхоз.

Алтан медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Хмелев Алексей Ивановичые — директор, **Апарина** Г... на Ивановнае — шубуушан.

Мүнгэн медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Губанов Евгений Александровичые — главна зоотехник, **Григорьев** Александр Николаевичые — главна инженер, **Суворова** Татьяна Алексеевнае — шубуушан, **Хор...** ших Мария Ивановнае — шубуушан, **Суворова** Анна Ивановнае — тугалшан, **Кадырова** Гульчира Александровнае — тугалшан, **Каурова** Марина Алексеевнае — тугалшан.

Бронзо медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Фирсов Александр Ивановичые — главна экономист, **Стулев** Иван Ефимовичые — главна агроном, **Гус...** Александр Иннокентьевичые — главна ветврач, **Шелковников** Сергей Терентьевичые—главна бухгалтер, **Мадуева** Екатерина Петровнае—шубуушан, **Соловьева** Мария Степановнае — шубуушан, **Хосидаева** Елена Танхаевнае — тахяашан, **Воронова** Анна Афанасьевнае — тугалшан, **Степанова** Нина Ефимовнае — тугалшан, **Данилов** Владимир Ивановичые — механизатор-комбайнер, **Сапкин** Борис Сергеевичые — комбайнер, **Анохина** Нина Андреевнае — ИПС-ые даагша, **Каргапольцева** Наталья Никоноровнае — оператор, **Бабин** Александр Иннокентьевичые — механик.

Бронзо медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Михеева Екатерина Самбиловнае — Ойморой совхозой тугалшан, **Борбоева** Ульяна Петровнае — Ойморой совхозой тугалшан, **Румянцев** Николай Сергеевичые — Ойморой совхозой жолоошон, **Казаков** Николай Андреевичые — Ойморой совхозой жолоошон.

Хоёрдохи шангай дипломоор ба УАЗ-469 автомобиляар

Байгалай совхоз.

Мүнгэн медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Макальский Илья Яковлевичые — директор, **Селиванов** Петр Федоровичые — моришон, **Залуцкий** Сергей Алексеевичые — отделениие даагша, **Никонов** Николай Егоровичые — комбайнер.

Бронзо медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Аленичев Иван Афанасьевичые — главна агроном, **Морозова** Екатерина Александровнае—главна экономист, **Первушин** Федор Андреевичые — парторганизациин секретарь, **Квитковский** Юрий Петровичые — комбайнер, **Суранов** Анатолий Егоровичые — комбайнер, **Бурлак...** Дмитрий Иннокентьевичые — комбайнер, **Поплевин** Анатолий Иннокентьевичые — комбайнер, **Пуляев** Геннадий Михайловичые — комбайнер, **Иевская** Анна Николаевнае — тугалшан, **Шайлурова** Александра Иннокентьевнае — тугалшан, **Зорина** Александра Ивановнае — гахайшан, **Портнягина** Татьяна Федоровнае — гахайшан, **Козул...** Елизавета Ивановнае — теплицын хүдэлмэришэн, **Ко...** нев Алексей Матвеевичые — тракторист, **Бурдуковский** Семен Елисеевичые — тракторист, **Белоусова** Вера Николаевнае — тугалшан.

Бронзо медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Куржумова Елена Тимофеевнае—«Шергинский» совхозой тугалшан, **Куржумова** Зоя Фоминичнае—«Шергинский» совхозой тугалшан, **Годяева** Таисия Иннокентьевнае — «Шергинский» совхозой тугалшан, **Жилина** Евдокия Григорьевнае — «Шергинский» совхозой гахайшан.

МУХАР-ШЭБЭРЭЙ АЙМАГhАА

Бронзо медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Сутурина Анна Карповнае — «Искра» колхозой тугалшан, **Киреева** Анна Андреевнае—«Искра» колхозой тугалшан, **Дьячкова** Антонида Ильиничнае — «Путь Ленина» колхозой тугалшан.

БЭШҮҮРЭЙ АЙМАГhАА

Алтан медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Халецкий Александр Ивановичые — XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой малшан, **Беляев** Иван Аниковичые — Бэшүүрэй совхозой адуушан, **Цыремпилов** Нима Жалсановнае — Бодонгуудай совхозой тугалшан.

Мүнгэн медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Иванов Сидор Николаевичые — Калининай нэрэмжэтэ колхозой малшан, **Бурцев** Василий Петровичые — Дзержинскиин нэрэмжэтэ совхозой малшан, **Цыбикжапова** Бадмасу Цыбиковнае — Бодонгуудай совхозой тугалшан, **Бутаков** Василий Осиповичые — Бодонгуудай совхозой малшан.

Бронзо медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Ткачев Иван Афанасьевичые — XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой тракторист, **Стрежнев** Василий Васильевичые — «Победа» колхозой тракторист, **Ткачев** Григорий Викуловичые — Калининай нэрэмжэтэ колхозой малшан, **Савельева** Аксинья Павловнае — «Рассвет» колхозой тугалшан, **Дармаева** Цыбжидма Тохтохоевнае — Бодонгуудай совхозой тугалшан.

ХЯАГТЫН АЙМАГhАА

Алтан медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Банзарова Дулгаржап Дашиевнае — Алтайн совхозой малшан.

Мүнгэн медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Тодорхоева Бадмацу Жамсарановнае — Мөөрэшын совхозой хонишон, **Цыбикжапов** Иван Цыренхоровичые — Алтайн совхозой комбайнер.

Бронзо медаляар ба үнэтэ бэлэгээр

Гатаулина Анна Газизовнае — «Дружба» колхозой тугалшан, **Дампилова** Агния Иннокентьевнае — «Дружба» колхозой тугалшан, **Колодина** Мария Михайловнае — «Дружба» колхозой тугалшан, **Перевалов** Николай Романовичые—«Дружба» колхозой ахалагша адуушан, **Назимов** Иван Дмитриевичые — «Дружба» колхозой тракторист, **Назимов** Изосим Михайловичые — «Дружба» колхозой шофёр, **Андреев** Алексей Кондратьевичые — «Родина» колхозой тракторист, **Тимофеев** Михаил Ивановичые — «Родина» колхозой комбайнер, **Климов** Дмитрий Иннокентьевичые — «Родина» колхозой комбайнер, **Кри...горницына** Раиса Федоровнае — «Родина» колхозой тугалшан, **Непомнящих** Владимир Николаевичые — Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой комбайнер, **Игумнов** Анатолий Афанасьевичые — Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой комбайнер, **Гармаев** Гуро Очировичые — Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой шофёр, **Хлебников** Андрей Никитовичые — Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон, **Максимов** Иннокентий Иннокентьевичые — Ранжуровай нэрэмжэтэ колхозой хонишон, **Губаева** Сербинас Губаевнае — «Заря» колхозой гахайшан, **Телешева** Анна Иудовнае — «Заря» колхозой гахайшан, **Михайлов** Иннокентий Алексеевичые — «Заря» колхозой шофёр, **Цыбикжапов** Цыренжап Дансаруновичые — Алтайн совхозой хонишон, **Мостовская** Капитолина Михайловнае — Хяагтын совхозой тугалшан, **Чагдуров** Дамба Дабаевичые — Хяагтын совхозой адуушан, **Дашипылов** Дамдинсурун Жамсарановичые — Хяагтын совхозой хонишон, **Гладышева** Наталья Павловнае — «Пограничный» совхозой гахайшан, **Южикова** Прасковья Федоровнае — «Пограничаный» совхозой гахайшан, **Игумнова** Татьяна Александровнае — «Пограничный» совхозой тугалшан, **Разгильдеев** Алексей Иннокентьевичые — «Пограничный» совхозой хонишон.

ЭД ХЭРЭГСЭЛЭЭ ГАМТАЙГААР АШАГЛАХА

НИИТЫН үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхын тула материал гамтайгаар хэрэглэхэ, гаргашалха гээшэ шухала асуудалнуудай нэгэн болоно.

Машина бүтээлгэ болон металл болбосоруулгада хара металлнуудай прокадые 18—20 процентээр алмаха, промышленностьда түлишэ, электрын элшэ хүсэ, химическэ, ой модоной, мүн бусад түүхэй эд болон материалнуудые гаргашалха нормые 7—10 процентээр бага болгохо шухала гэжэ 1971—1975 онуудта арадай ажахые хүгжөөхэ табан жэлэй түсэб тушаа КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд дотор хараалагданхай. Барилгын материалнуудые гамтайгаар хэрэглэхэ, табан жэлэй турша соо металлай прокадые 9—11 процентээр, цемент —8—10 процентээр, модон материал—18—20 процентээр, сонхын шэл—10—12 процентээр алмаха ябадал туйлаха шухала гэжэ мүн лэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд дотор хэлэгдэнхэй. Хара металлнуудай 1,3 миллион тонно прокат, 14 миллион тонно шахуу түлишэ, 8,5 миллиард киловатт-часай электрын элшэ хүсэ, олон мянган тонно цемент алмаха шухала гэжэ 1973 оной түсэб дотор хараалагдана.

Партимнай юундэ иимэ зорилго табинаб? Яахадааб гэхэдэ, оронойнмнай арадай ажахыда туйлай ехэ материально-техническэ зөөри зөөшэ элсүүлэгдэдэг байна, тэрээнние гамтайгаар хэрэглээд байбал, коммунис байгуулалтын зорилгонуудые шиидхэлгые түргэдхэжэ болохо юм.

Орон дотор бүтээн гаргагдадаг продукцида хэрэглэгдэхэ материалые оройдоол нэгэ процентээр бага болгоохаа, национальна олзо доходые гурба-дүрбэн миллиард түхэригөөр нэмээн дээшэлүүлжэ болохо юм.

Коммунис партиин хүтэлбэреэр совет арад КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлжэ байна гэжэ КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленум тэмдэглэһэн байгаа. Гэхэтэй хамта, ажахынуудта бии байһан дутагдалнууд тэмдэглэгдэхэһээ гадна, экономико хүгжөөлгые түргэдхэхэ, юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы жэл болохо 1973 оной гүрэнэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ гол замууд тодорхойлогдоһон юм. Ниитын үйлэдбэриин ашаг олзо саашадань дээшэлүүлхын тула түүхэй эд, материал, түлишэ, электрын элшэ хүсэ үрилтэ, хоролтодо оруулха ябадалтай, зөөри зөөшэдэ гамгүйгөөр хандаха ябадалтай эрид шууд тэмсэхэ шухала.

Арадай ажахыдахи материально-техническэ хэрэгсэлнүүдэй ямараар ашаглагдажа байһые энэ жэлдэ шалгаха даабари арадай хиналтын, түсэблэлгын органуудта, материально-техническэ хангалтын, статистикын органуудта үгтэһэн байна.

Правительствын зүгһөө үгтэһэн энэ шухала даабари арадай хиналтын комитедүүдэй, бүлэгүүд болон постнуудай харюусалга улам дээшэлүүлнэ.

Материальна хэрэгсэлнүүдые алмаха талаар ехэ арга боломжые арадай зөөри хинагшадай элирүүлжэ байһан тухай, зөөри зөөшэ гарза хоролтодо оруулха баримтануудые элирүүлэн, бии байһан дутагдалнуудые усадхаха талаар зоримгойгоор тэмсэжэ байһан тухай бага бэшэ жэшээнүүдые харуулжа болохо юм.

Судна бүтээлгын заводой арадай хинагшад шалгалтануудые хэжэ, металлопрокат хэрэглэхэ талаар горитой дутагдалнуудые элирүүлээ.

Участогууд болон цехүүдтэ үгтэһэн материалнууд тоо бүридхэлдэ һайнаар абтадаггүй байгаа, цехүүд болон складуудһаа материал абаһан лимитнэ картанууд үгтэдэггүй байһан юм гэжэ шалгалтаар элирүүлэгдэбэ.

Шалгалтын һүүлээр хара металлнуудые гамтайгаар гаргашалха хэмжээнүүд абтаа. Металлые тоо бүридхэлдэ абалга гуримшуулагдаһан юм. Тэрээнэй ашаар 1972 ондо 150 тонно металлопрокат алмагдаа.

Үнгэрэгшэ жэлэй май һарада прибор бүтээлгын заводто шалгалтын болоходо, металл хэрэглэхэ талаар горитой дутагдалнууд элирүүлэгдэһэн юм. Тоо бүридхэлынь муугаар табигдаһан, металлай 60 процентнь гологдоһон болон гаргагдадаг байгаа. Тэрээнһээ боложо завод металл алмажа шадаагүй. Заводой хүтэлбэрилэгшэд арадай хинагшадай ажаглалтануудые хараадаа абажа, хэдэ хэдэн хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээ гэжэ энэ жэлдэ дахинаа болоһон шалгалтаар элирүүлэгдэбэ. Прокат эсхэлгые нарижуулан һайжаруулһанай, мүн ондоошье хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар 50 тонно хара металл алмагдаа. 1973—1974 онуудай туршада металл гамтайгаар хэрэглэхэ тушаа хэмжээ ябуулганууд хараалагдаа, тэдээнэй бэелүүлэгдэхэдэ 79 мянган түхэригэй тэнтэй экономическа ашаг олзо оруулагдаха.

«Теплоприбор» заводто үнгэрэгшэ жэлдэ материалнуудые эсхэлгые һайжаруулһанай, приборнуудай детальнуудые үндэһөөрнь хубилгаһанай, мүн бусадшье хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлһэнэй ашаар 85 тонно хара металл алмагдаа.

Металл гамтайгаар хэрэглэхэ тушаа тодорхой хэмжээ ябуулганууд Кировэй нэрэмжэтэ заводто хараалагдаа. Металл лимитнэ картануудай ёһоор цехүүдтэ үгтэнэ. Металлай үлэгдэлнүүд үргэн хэрэглэмжын зүйлнүүдые бүтээн гаргалгада хэрэглэгдэнэ. Энээнэй ашаар завод үнгэрэгшэ жэлдэ 35 мянга гаран тонно денатурированна булад алмаа.

Электрын элшэ хүсэ алмаха талаар ехэ ажал хэгдэнэ. Жэшээнь, Зүүн Сибириин түмэр замай Улаан-Үдын отделенидэ үнгэрэгшэ жэлэй туршада 13 миллион шахуу киловатт-час электрын элшэ хүсэн алмагдаа. Энэнь хэрэглэгдэдэг элшэ хүсэнэй 2 процентнь болоно. Иимэ амжалта туйлаха хэрэгтэ арадай хинан шалгагшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа.

Авиационно заводто, «Теплоприбор», «Электромашина» заводуудта, асбестоцементын зүйлнүүдые бүтээдэг заводто, Улаан-Үдын ТЭЦ-тэ, бусадшье предприятинуудта хүдэлдэг арадай хинан шалгагшад эдэбхитэйгээр ажаллажа, электрын элшэ хүсэ алмаха талаар хубитаяа оруулһан байна.

Республикын арадай хинан шалгагшад хүдөө ажахын, эдеэ хоолой, хүнгэн промышленностиин түүхэй эдүүдые һайнаар ашаглаха хэрэгтэ горитой хубитаяа оруулалсана. Тэдэнэр үнэтэ арһа, минеральна тэжээл, материальна бусад үнэтэ зүйлнүүдые алмаха талаар ехэ арга боломжонуудые элирүүлээ.

Арадай ажахын бүхы һалбаринуудта материальна зөөри зөөшын ямараар ашаглагдажа байһан тухай, ашаглагдаагүй арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэхэ тухай гүнзэгыгөөр шэнжэлэн хараха гээшэ угаа шухала байна.

Манай орон цемент үйлэдбэрилгөөр дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Гэбэшье барилга дээрэ цемент үшөөл дуталдаһаар. Тэрэнэй гол шалтагаанинь гэхэдэ, горитой цемент үлүү ехээр гаргашалагдана. Һайнаар түхеэрэгдээгүй вагонууд болон автомобильнуудаар цемент шэрэһэнһээ боложо, ехэ гарза хохидол ушаруулагдана.

Эдэ дутагдалнуудые усадхахын тула һайн маркын цемент ехээр гаргаха, цементын гаргашые бага болгохо тушаа арга замуудые бэдэрхэ гээшэ угаа шухала байна. Энээнтэй дашарамдуулан барилганууд дээрэ цемент гаргашалгые гуримшуулха, шэрэлгын үедэ хэгдэдэг хоролтые усадхаха хэрэгтэй. Тиигээ һаа, үнэтэ материал ехээр алмагдаха болоно.

Улаан-Үдын шэлэй заводто шэл отолхо түхеэрэлгэнүүд хүсэд табигдаадүй байһаар. Сонхын шэл гол түлэб барилганууд дээрэ сэхэ отологдодог байна. Тэрээнһээ боложо шэлэй горитой хубинь миин хаягдана. Шэл шанагшад хэрэглэгшэдэй захилаар шэл эльгээдэг болохо уялгатай. Тэрээнэй ашаар шэл гаргалга нилээд дээшэлхэ аргатай байна.

Модон материалые ашагтай һайнаар хэрэглэхэ асуудал шухала зорилгонуудай нэгэн болонхой. Отологдоһон модые һайнаар болбосоруулха, элдэб гарза хохидолые усадхаха шухала.

Республикадамнай һүүлэй жэлнүүдтэ модоной хибэдэһээр элдэб хабтагайнууд бүтээн гаргагдадаг болоо. Сэлэнгын целлюлозно-картонно комбинадай баригдажа дүүрэхэдэ шэнэһэнһээ, шанар муутай шэлбэһэтэ модонуудһаа абтаһан зомгоохонууд ехээр хэрэглэгдэдэг болохо юм.

Арадай хиналтын органуудай шалгалтанууд юу харуулнаб гэхэдэ, «Забайкаллес» комбинадай предприятинуудта модоной гэшүүһэн зүбөөр хэрэглэгдэнэгүй. Харгы замуудта жэл бүри ехэ хэмжээнэй модон хаягдана. Гэхэтэй хамта «Забайкаллес» комбинадай предприятинууд шанар һайнтай хюрөөдэмэл материалнуудые, шпалнуудые гаргаха, нэгэ түхэлтэй гэрнүүдые бариха түсэбөө дүүргэнэгүй.

Дахинаа хэрэглэгдэжэ болохо түүхэй эдүүдые абаад үзэе. Энэ талаар угаа ехэ арга боломжонууд бии. Улаан-Үдын ТЭЦ жэл бүри 200 мянга гаран тонно үнэһэ миин хаядаг байна. Иимэ үнэһэн барилгын үнэтэ материал болгогдон хэрэглэгдэдэг юм. Гэбэшье нүүрһэнэй үнэһэ ашаглаха предприяти бариха асуудалые «Бурятэнерго» зоримгойгоор шиидхэнэгүй. Үнэһэ хаяха түхеэрэлгэнүүдые барилгада гүрэнэй ехэ мүнгэ зөөри гаргашална.

«Татарский ключ» гэжэ карьероуправлени цемент бүтээн гаргаха олон зуун тонно түүхэй эд миин хаяна. Зэдын комбинат мүн лэ ехэ хэмжээнэй түүхэй эд, үнэтэ материалнуудые хэрэглэнгүй хаядаг байна.

Модон хайрсагуудые, саарһанай хаядаһа, авторезинэ гэхэ мэтые хоёрдохёо хэрэглэхэ асуудалнуудта анхарал хандуулмаар.

Үйлэдбэриин экономическа ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, элдэб янзын үнэтэ материалнуудые зүбөөр, гамтайгаар ашаглаха тушаа ехэ зорилгонуудай зарим хубинь эндэ дурдагдаа.

Манай ороной экономикодам саашань хүгжөөхын, бэхижүүлхын тула бии бүхы арга боломжонуудые улам һайнаар хэрэглэхэ, зөөри зөөшэ алмаха гээшэ угаа шухала.

Тиимэһээ арадай ажахын зөөри зөөшын ямараар хэрэглэгдэжэ байһые хинан шалгаха гээшэ угаа шухала байна. Энэ хэрэгтэ предприятинуудай, барилгануудай, совхозууд болон колхозуудай, эмхи зургаануудай арадай хинан шалгагшадые бултыень хабаадуулха шухала, Мүн энэ хэрэгтэ үйлэдбэриин түрүүшүүлые, уралан нарижуулагшад болон ухаалан зохёогшодые, мэргэжэлтэдые, профсоюзна эмхинүүдэй түлөөлэгшэдые, «Комсомолой прожекторэй» штабууд болон отрядуудые хабаадуулха хэрэгтэй.

Түүхэй эд болон материалнуудые, түлишэ, электрын элшэ хүсэ гаргашалгые хороохо арга боломжонуудые эзэн бусаар хэрэглэхэ ябадалые болюулха, продукци бүтээн гаргалгые ехэ болгохо гээшэ шалгалтын гол зорилгонь болоно.

Предприятинуудта, барилганууд болон бусад организацинуудта үгтэһэн материальна хэрэгсэлнүүд түсэбэй ёһоор үйлэдбэридэ сэхэ хэрэглэгдэнэ гү гэжэ шалгалтын үедэ тодорхойлхо шухала.

Түүхэй эд болон материалнуудые алмаха тушаа тогтоогдомол даабаринуудые шалгалтын үедэ зохёогоод, тэдээнээ абтахын хүтэлбэрилэгшэдэй үзэмжэдэ табиха шухала байна. Энээн тухайда партийна организацинуудта дуулгаха хэрэгтэй.

Комитедүүд, бүлэгүүд болон постнууд шалгалтын элдэб арга боломжонуудые — хаяралганууд болон рейднүүдые хэрэглэжэ, тэдээндэ хүдэлмэришэд болон алба хаагшадые, профсоюзуудай, комсомолой эмхинүүдэй түлөөлэгшэдые хабаадуулха зэргэтэй. Шалгалтынгаа дүнгүүд болон хэмжээнүүд тухайда ажалшадай коллективүүдтэ дуулгаха шухала.

Материальна хэрэгсэлнүүдые гамтайгаар хэрэглэхэ асуудалда арадай хинан шалгагшадай, бүхы ажалшадай үргэнөөр хабаадаад байгаа һаань, 1973 оной гүрэнэй түсэбүүдые республикын предприятинууд болон барилганууд, колхозууд болон совхозуудай амжалтатайгаар дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэнь туһа нэмэри хэгдэхэ байна.

И. ЧЕРНЯКОВ,
Республикын арадай хиналтын комитедэй түрүүлэгшэ.

Юрын хүн тухай хөөрөөн

ҺАНААГАА АМАРДАГГҮЙ

Улаан-Үдын аймагай Оронго нютагта Евгения Артемьевнае хүгшэншье, залуушье хүнүүд танидаг. Тэрэмнай 1948 ондо тус нютагта ерэһэн юм. Тэрэ гэһээр ото тэндээ хүдэлжэ байдаг. Эхин классуудай багша. Эдир үетэниие хүмүүжүүлхын тула бүхы эрдэм бэлигээ, бүхы хүсэ шадалаа зорюулдаг байгаа. Теэд тэрэнэй оролдолго дэмы хосорооогүй. Жэлһээ жэлдэ шабинарынь һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулдаг һэн.

Тэрэнэй олон һурагшад Оронгын дунда һургуули дүүргээд, саашадаашье һурадаг, арадай ажахын элдэб һалбаридашье хүдэлдэг. Шабинарайнь дунда элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд байха: тракторист гү, али һаалишан, агроном гү, али зоотехник, багша гү, али эмшэн...

Тэрэнэй «гар дамжан» эхин класс дүүргэһэн үхибүүд мүнөө үедэ ахамад класста һайнаар һуража ябана.

— Евгения Артемьевнагай зааһан һурагшад һайн бэлэдхэлтэй, олон юумэ мэдэхэ, шадаха байдаг, — гэжэ ахамад классуудта хүдэлдэг багшанар хэлсэдэг.

Багшадаа шабинарынь ходо бэшэг бэшэдэг, һайндэрэй болоходо амаршалдаг, зарим үедэ зүбшэлдэхэ дуратай байһанаа мэдүүлдэг. Багшань ямаршье сагта шабинартаа туһалхаар бэлэн байдаг.

Бэлэдхэлтэй, үүсхэлтэй багша хадань, аймгуйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһаг тэрэниие 1970 ондо һургуулиин эхин классуудай талаар завуч болгожо дэбжүүлһэн юм. Шэнэ тушаалдаа олон жэлдэ хүдэлжэ үрдеэшэгүй һаа, яһала шэнэ олон юумэ хээ. Илангаяа эмхидхэлэй хүдэлмэридэ шадабаритай байһанаа харуулаа. Залуу багшанарта һайн туһаламжа үзүүлнэ.

Хүдэлдэг һургуулидань эхин классай арбан багша тоологдодог. Тэдэнэр завучнай бэрхэ, һайн хүн гэжэ сэдьхэлээ ханаңги байдаг.

Юрэдөө, Оронгын дунда һургуулиин эхин классуудай багшанар завучһаа яһала һайн һургаал абадаг. Жэшээнь, Тетерина Лидия Кузьминична ехэ баяртай байдаг. Е. А. Хензыхеновагай туһаламжаар олон юумэндэ һураһанби гэдэг. Мүнөө Л. К. Тетерина түрүү багша болонхой, аймагайнгаа гэгээрэлэй таһагай Хүндэлэлэй самбарта дүрэнь һуулгаганхай.

Жэлһээ жэлдэ Оронгын багшанар эрхим амжалта туйладаг. Евгения Артемьевна Хензыхеновагай үүсхэлээр эхин классуудай хоёр кабинет бии болгогдоо: нэгэниинь —ород хэлэнэй, нүгөөдэнь — математикын. Хэрбээ тэрэ кабинедүүдтэ ороо һаатнай, хэшээлдэ хэрэгтэй болодог бүхы зүйл байха.

Арадай гэгээрэлэй хүшэршье, хүндэтэйшье хэрэгтэ олон жэлдэ һайнаар хүдэлһэн Е. А. Хензыхенова хэдэн шагналтай. Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй Министерствын Хүндэлэлэй олон грамота байха.

Үнинэй багша үшөөл һайнаар хүдэлхэ гэжэ шиидэнхэй. Тэрэ туйлаһан амжалтаараа сэдьхэлээ ханадаггүй.

Ф. СТЕПАНОВ.

ҺАЙНТА ДАА, МАРИЯ БУРЛАКОВНА!

Мария Бурлаковна Татарова Гусиноозерск хотын аймагай больницада удаан саг соо хүдэлжэ, гансашье сүтаал ажаллагшадайнгаа дунда бэшэ, харин аймагай хүн зоной дунда хүндэтэй болонхой.

Энэ эхэнэр медицинскэ дээдэшье, дундашье эрдэмтэй бэшэ. Юрын медицинскэ сестрагай тушаал эзэлдэг. Мария Бурлаковна больницануудта хамта дээрээ 47 жэлэй турша соо ажаллаа.

— Нам тухай бэшэһэнэйтнай хэрэггүй, зарим нэгэ хүнүүдэй аша габьяань нилээд ехэ байдаг, харин намда тиимэ юумэн үгы,— гэжэ нэгэтэ мэдүүлээ һэн.

Игэжэ хэлээшэнь нэгэ талаараа зүйтэйшье гээшэ ха гэжэ һанахаар. Мария Бурлаковнадал адли юрын ажалша бэрхэ эхэнэрнүүд манай орондо тоолошогүй олон.

Үгытэй ядуу таряаша бүлэдэ үндыһэн энэ эхэнэр найман үхибүүдэй табадахинь байһан юм. Бага балшар бэйхадаа Мария басаган ухаамсар, һүбэлгэн бэрхэ дээрэһээ гэртэхинээ али болохоор баясуулдаг байһан.

Сибирьтэ болоһон граждан дайнай жэлнүүд, Эрхүүгэй областьда хүн зониие олоор хюдаһан Зазнобин, Медведев, Чернов, Донской гэгшэдэй харата муухай хэрэгүүд, тэдэ алууршадай һабарта дайраг дан Дээдэ Кит тосхондо дүтын танилнуудай хосоролго, гаш жэлнүүдэй хойшолонгууд, хүн зониие олоор хүлһээнь буулгаһан халуун үбшэн, Алайрай больницада санитаркаар хүдэлһэн түрүүшын алхамууд залуу басаганай ой ухаанда бүхөөр хадуугданхай.

Һүүлээрнь Буряадай республика ерэжэ, Мухар-Шэбэр, Ново-Селенгинск тосхонуудта ажаллаһан юм. Үбэл зун илгаагүй, хэдэн модоной газарта, мори тэргээр гү, али шаргаар, заримдаа ябагааршье фельдшертэй хоюулаа Мария басаганай хүндөөр үбшэлэгшэдтэ ерэдэгыень нютагай зонууд мүнөөшье һанадаг.

Мария Бурлаковнагай хүзи заяан хүшэр хүндэшэг эрхэ байдалда үнгэрөө. Табан үхибүүтэй болоһон энэ эхэнэрэй нүхэрынь фронт дээрэ хүндөөр шархатаа. Бэрхэтэй байдалда ороһон Мария Бурлаковнада сугтаа хүдэлдэг нүхэдынь, врачууд болон сестранууд шадал соогоо туһалаа.

— Би энэ ажалдаа дадашанхайб, бэрхэшээлгүй юумэн гэжэ юу байха һэм,—гээд Мария Бурлаковна хөөрэнэ.

Ажалда бэрхэ, хүн зондо налгай зохидоор хандадаг энэ эхэнэр Гусиноозерскын больницын медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй дунда ехэл хүндэтэй болонхой.

Пол угааха, дезинфекци хэхэ, таһалгануудые сагаадаха гэхэ мэтэ ажал барагдаха бэшэ—эдэ бүхы ажалые Мария Бурлаковна хойшоо харангүй, үнэн зүрхэнһөө хэдэг.

Ажал хүдэлмэридөө һаналаа табихынгаа хажуугаар гэр бүлэдөө, ажахыдаашье нилээд сагаа барадаг байна.

Хүн зоной аша туһада бүхы наһаяа зорюулһан, урагшаа һанаатай энэ эхэнэр 1964 ондо пенсидэ гараашье һаа, ажалаа орхёогүй. Урданайхидаал адли эртэ үглөөгүүр бодожо, гэртэхинээ эдеэлүүлээд, больница руугаа ярадаг.

И. МАЛЬЦЕВ.

ОНОХОЙН КОМБИНАДАЙ ҺОНИН

Хоёр мянган хүдэлмэрилэгшэдтэй модоной комбинадай ажалша коллектив Эрхирэгэй совхоздо шефскэ туһаламжа үзүүлжэ байдаг юм. Тус коллектив һүүлэй үедэ энэ ажахыда хоёр зуун гектар газарые гуримшуулан һайжаруулагдаһан бэлшээри болгожо тушаагаа. Харбаабха илгаха пункт, полевой стан, 200 үхэр нэгэн доро шахаха, үнеэдэй тугаллаха байрануудые барижа үгөө һэн. Хабарай тарилгын, үбһэ, ургаса хуряалгын халуун хаһын үедэ олон хүнүүдынь ошожо, туһалалсажа байдаг заншалтай болонхой гээшэ.

ҺУРАНА, МЭРГЭЖЭЛЭЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

Комбинадай хүтэлбэри ажалшадайнгаа эрдэм мэдэсэ, мэргэжэл дээшэлүүлхэ асуудалда анхаралаа саг үргэлжэ хандуулна. Предприятиин гаргашаар мүнөө дээдэ һургуули болон техникумүүдтэ найман хүн һурана. Гадна 34 хүдэлмэрилэгшэд заочноор институт ба техникумдэ һуралсалаа үргэлжэлүүлнэ. Комбинадай дэргэдэ хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын дунда һургуули байгуулагданхай. Мүнөө тэндэ 140 гаран хүн һурана. Жэл бүхэндэ 160—180 хүн хоёрдохи мэргэжэлтэй болодог шуу.

СПОРТ ДЭЛГЭРНЭ

Комбинадай коллективэй дундa эмхидхэгдэһэн һайн дуранай спортивна бүлгэм 600 гаран гэшүүдтэй. Тэдэнэй хоёр зуу гаранинь ГТО-гой комплекс гүйсэд дүүргэжэ шаданхай. Футболой, волейболой, баскетболой, боксын, теннисэй, шатаршадай секцинүүд һайнаар хүдэлнэ. Эдэ секцинүүдые коллективэй эдэбхитэд хүтэлбэрилдэг байна. Мүн тиихэдэ соёлой байшангай дэргэдэ эмхидхэгдэһэн уран һайханай бүлгэмэй коллективэй һайн дуранай ажал ябуулга улам эдэбхижэнэ, хүндэ ямбада хүртэнэ.

Ц. ЦЫБАНОВ.
Загарайн аймаг.

ХАНИ НЭГЭДЭЛ БЭХИЖЭНЭ

ПРАГА. Ороной олониитын эмхинүүдэй нэгэн болохо чехословак-совет хани нэгэдэл Чехословакиин ажалшадай дунда ехэ хүндэтэй юм. Мүнөө нэгэдэл 1,3 миллион хүнһөө бүридэнэ. Промышленна предприятинуудай, хүдөө ажахын кооперативуудай, гүрэнэй ажахынуудай, һуралсалай заведенинүүдэй ба Чехословакиин арадай армиин подразделенинүүдэй эхин 21.000 эмхидэ эдэнэй ажаллана.

Энэ табан жэлдэ (1971—1975) КПЧ-гэй XIV съездын хараалһан даабаринуудые дүүргэхын тула бүгэдэ арадай патриотическа хүдэлөөнэй хүгжэлтэдэ нэгэдэлэй гэшүүд шухала хубитаяа оруулна. Үйлэдбэриин түрүү 1.250 коллектив «Чехословак-совет хани нүхэсэлэй бригада» гэһэн нэрэ зэргын түлөө тэмсэнэ.

Чехословакиин олониитые, нэн түрүүн залуушуулые СССР-эй арадуудай соёл культурын баялигуудтай танилсуулгада нэгэдэлэй эмхинүүд шухала үүргэ дүүргэнэ. Нёдондо жэлэй хоёрдохи хахадта нэгэдэлэй эмхидхэһэн совет искусствын концертнүүдые 150.000 хүн хараһан байна. Ороной ба хүдөө нютагуудта совет киногой ханинарай клубууд амжалтатайгаар хүдэлнэ.

Чехословак-совет хани нүхэсэлэн нэгэдэл эдэбхитэдэй ород хэлэндэ һургадагынь шухала удхатай. Республика дотор ород хэлэнэй 2.600 курса ба клуб ажаллана. Тэндэ 44.000 шахуу хүн һурадаг.

Байгша ондо нэгэдэлэй гэшүүд ехэ, шухала даабаринуудые дүүргэхээр хараална. Агуу ехэ Октябриин социалис революциин 56 жэлэй ойдо, чехословак-совет хани нүхэсэлэй габшагай һарада зорюулагдаһан хэмжээ ябуулгануудай дэлгэрэнгы, һонирхолтой программа хараалагдаа.

Социалис оронуудаар

БОЛГАРИДА АШАГЛАЛГАДА ОРУУЛАГДАХА БАРИЛГАНУУД

СОФИ. 1973 ондо Болгариин Арадай Республикада промышленна 345 барилга ашаглалгада оруулагдаха. Тэдэнэй 234-ниинь Советскэ Союзай экономическа ба техническэ туһаламжаар баригдана.

Ороной ажалшадай бүгэдэ ниитын патриотическа үүсхэл эдэбхиин ашаар, түсэбтэ даабаринуудаа болзорһоонь урид дүүргэхын ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар энэ жэлэй түрүүшын таба һара соо 129 барилга ашаглалгада үгтөө. Ажалай шэнэ амжалтанууд тухай мэдээнүүд мүнөө республикын элдэб районуудһаа ороно.

Зузаан картон бүтээдэг НРБ-гэй түрүүшын завод Никопол хото шадар баригдаа. Нефтехимическэ комбинадай барилгын гурбадахи шатань Бургаста дүүрэнтэжэ байна. Энэнь иишэ асарагдадаг совет нефть болбосоруулгые жэлдэ миллион тонноор дээшэлүүлхэ арга олгохо юм. Жэлэй турша соо 14 миллион шэл пивэ нэрэхэ шэнэ завод Смоляна хотодо, 1,5 миллион паар гутал оёхо фабрика Крумовградта ашаглалгада үгтэбэ.

ТЭЦ болон гидроэлектростанцинуудта хэдэн шэнэ хүсэнүүдэй ашаглалгада үгтэһэнэй ашаар ороной арадай ажахы энэ жэлдэ арба мянгаад киловатт-час электрын элшээр нэмэжэ хангагдаха. Дунай дээрэхи Козлодуйдахи атомна электростанциин барилгын, хабсаралгын шухала хүдэлмэри 1973 ондо хэгдэхэ байна.

ХАРИЛСАА ХОЛБООН ҮРГЭДЭНЭ

УЛААН-БААТАР. Экономикын, соёл культурын, эрдэмэй болон техникын талаар Арадай Монголой Советскэ Союзтай, мүн аха дүү бусад социалис оронуудтай харилсаан жэлһээ жэлдэ үргэдэнэ.

Иимэ харилсаан национальна экономикын хүгжэлтэдэ, республика дотор социализм байгуулгада һайнаар нүлөөлнэ. СЭВ-тэ МНР-эй ороһонһоо хойшо социалис хани нэгэдэлэй оронуудай туһаламжаар ашагта малтамалай, түлишын-элшэ хүсэнэй, металл болбосоруулгын ба хүнгэн промышленностиин 200 предприяти орон дотор баригдаа. СЭВ-эй гэшүүн СЭВ-эй гэшүүн оронууд эдэ предприятинуудые шэнэ техникээр хангаха, үйлэдбэриин аша үрэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэдэнь туһална.

Национальна инженерно-техническэ кадрнуудые бэлэдхэлгэ СЭВ-эй гэшүүн оронуудтай МНР-эй харилсаанай шухала һалбаринуудай нэгэн болоно. Аха дүү социалис оронуудай мэргэжэлтэд МНР-тэ политехническэ институт, техническэ мэргэжэл олгодог хэдэн училищи эмхидхэн байгуулхадань туһалаа.

КИЯНСКА ТРАКТОРАЙ ЗАВОДТО

ПХЕНЬЯН. Киянска трактор бүтээлгын заводто предприятиин үйлэдбэриин хүсэ үргэдхэхэ хүдэлмэри тон эршэмтэйгээр хэгдэжэ байна. Энэнь жэл бүри 10 мянган трактор бүтээхэ арга олгохо юм.

Урдань намаг байһан газарта мүнөө оньһото техникын һүүлшын туйлалтануудаар түхеэрэгдэһэн шудхалаагай, хэбэй цехүүдэй ехэ байшангууд урган бодонхой. Деталь бэлдэхэ ба трактор хабсаргаха шэнэ цехүүд соо металл отолхо автомат болон автомат шахуу станогууд, мүн олон тоото автомат лининүүд тодхогдоо.

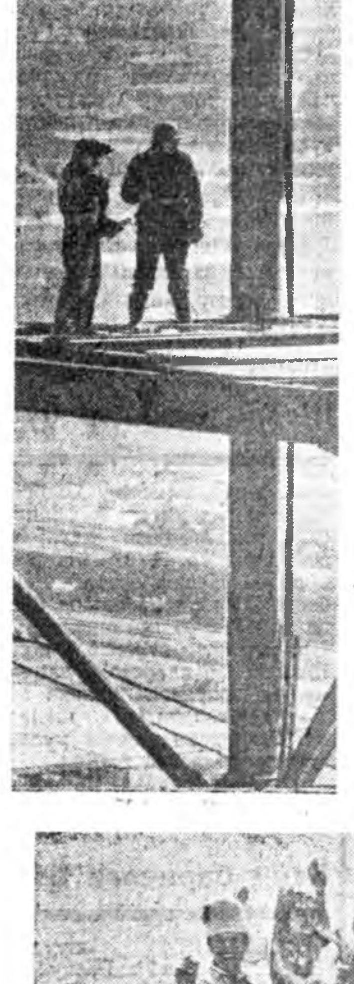
Киянска трактор бүтээлгын заводые үргэдхэлгэдэ ба тэндэ түхеэрэлгэ тодхолгодо КНДР-эй элдэб предприятинуудай хүдэлмэришэд ехэ туһаламжа үзүүлнэ. Тиигэжэ Хичхонско станок бүтээлгын заводой хүдэлмэришэд автоматическа олон лини ба станогуудай хабсаралга амжалтатайгаар дүүргээд, ашаглалгада тушааһан байна. Роквонско машина бүтээлгын заводой түлөөлэгшэд автомат аргаар таарулан табиха электро-пеэшэн, үрэмдэлгын автомат станогуудые тодхоо.

Киянайхидай габшагай ажалай ба республикын элдэб заводуудай туһаламжын ашаар тус заводой үйлэдбэриин хүсэ нэмээхэ хүдэлмэри һаяар дүүргэхэнь.

«МАТЕРИАЛЬНА үйлэдбэри хүгжөөхэ талаар социалис оронуудай харилсаа холбооной али бүхы арга нүхэсэлнүүдые удаа дараалан хүгжөөхэ хэрэгтэй», — гэжэ КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүд дотор хэлэгдэнэ.

Архангельсныи целлюлозсаарһанай комбинат үргэдэн хүгжэнэ — мүнөө тэрэнэй гурбадахиээлжээн баригдажа байнхай. Тэрэнэй барилгын дүүрэхэдэ, комбинат жэлдээ 1 миллион тонно целлюлоз, саарһа, картон үйлэдбэрилэн гаргадаг болохо юм.

Аха дүү Болгариин түлөөлэгшэд совет барилгашадтай хамта эндэ ажаллана. Хани барисаата оронһоо ерэһэн 2 мянган бетонщик, шулуушан, хабсаргагша, маляр-штукатур промышленна барилга дээрэ хүдэлнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Г. Димитровой нэрэмжэтэ комсомол-залуушуулай комплексно бригадын гэшүүд — комсорг шулуушан Румен Калименов, бригадир Стою Биков, участогай мастер Мариана Стоичкова, шулуушан Лалю Лалев, модошо дархан Эню Енев ажал хүдэлмэри тухайдаа хөөрэлдэжэ байна; 3-дахи теплоэлектростанциин байшан хабсаргалга; Болгариин уран һайханай бүлгэмэй артистнууд наада бэлдэжэ байна.

ТАСС-ай фотохронико.

МОНГОЛ НОМОЙ ДЕКАДА

Монголдо арадай хубисхалай илаhаар 52 жэлэй ойе угтуулан, Улаан-Үдэ хотын номой 1-дэхи магазинда монгол номуудай декада hаяхана нээгдэбэ. Бүхэсоюзна «Книгоэкспорт» нэгэдэлээр захижа асаруулагдаhан монгол номууд магазинай нэгэ зал соо табигданхай.

Үнинһөө хойшо аха дүүгэй холбоотой монгол арадай шэнэ шэнэ номуудтай танилсаха дуратайшуул эндэ олоороо сугларанхай. Улаан-Баатар хотын үзэгдэлнүүдтэй номхонуудые, ород-монгол словарь, мүнөө үеын монголой уран зурагай гоё hайхан альбом болон бусад номууд хүнэй анхарал татана.

МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбалай элидхэл ба үгэнүүдэй тусхай ном байна. МНРП-гэй XVI съездын материалнууд, Монголой Арадай Республикын түүхэ, МНРП-гэй хуряангы түүхэ болон бусад номууд эндэ олон. «МНР-эй капиталис бэшэ хүгжэлтын түүхэтэ туршалга» гэhэн ном олоной анхарал татана. В. И. Ленинэй олон зохёолнууд монгол хэлэн дээрэ хэблэгдэhэн юм.

Монголой революциие удхаридагша МНРП байгуулагша Д. Сүхэ-Баатарай ажабайдал тухай баримтата зохёолнуудай суглуулбари угаа hонирхолтой.

Монгол ороной хүгжэлтын зам, байгаали тухай номууд бии.

Октябриин Агуу ехэ хубисхалай 50 жэлэй ойдо зорюулагдаhан баярай суглаан дээрэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэл монгол хэлэндэ оршуулагдан, ном болгожо гаргагданхай.

Эндэ хэдэн янзын словарьнууд бии. Ород-монгол хэлэнэй хоёр ботиhоо бүридэhэн словарь зон олоор абана. Мүн манжа-монгол хэлэнэй, монгол хэлэнэй синонимуудай, ород-монгол хэлэнэй терминологическа словарьнууд байна.

Монголой Арадай Хубисхалай илаhаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдан гаргагдаhан уран hайхан зурагтай альбом гоё hайханаар харагдана.

Совет-монгол хани барисаан тухай «Аха дүүгэй номые» сугларагшад ехэл hонирхон харана. Совет ба монгол журналистнуудай бэлдэжэ гаргаhан энэ ном монгол, ород хэлэн дээрэ Москва Улаан-Баатар хоёрто хэблэгдэн гаргагдаhан юм.

Уран hайханай номууд эндэ ехэ үсөөноор харуулагдаа гэжэ тэмдэглэмээр. Бэлигтэй монгол зохёолшодой олон номууд ород хэлэн дээрэ оршуулагдан гаргагданхай ха юм. Эндэ зохёолшо Б. Баастын үни хада гараhан «Германида хэhэя тэмдэглэл» гэжэ ном, поэт Ц. Гайтавай «Ленин» гэhэн ном, элитэ зохёолшо С. Дашдэндэвэй «Үүрэй солбон» болон уран hайханай бусад номууд байна.

Б. БАТОЕВ.

МЭРГЭЖЭЛЭЭ ДЭЭШЭЛҮҮЛНЭ

Арад зоной бэеын элүүрэй хойноhоо оролдожо ябадаг врачнууд болон медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд хэзээдэшье түргэн туhаламжа үзүүлхээр бэлэн байдаг. Медицинскэ түргэн туhаламжа үзүүлдэг эдэнэр өөhэдынгөө мэргэжэл шадабари хододоо дээшэлүүлжэ, hуралсажа ябадаг юм.

Сэлэнгын аймагай больницын хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл шадабари дээшэлүүлхын зорилгоор тусгаар hуралсал, конкурс, семинар, теоретическэ конференцинүүд үнгэргэгдэжэ байдаг. Мүнөө эндэ фельдшернүүдэй, медицинскэ сестрануудай совет байгуулагдаад, медицинын түрүү дүй дүршэл зоной дунда дэлгэрүүлжэ, тараажа байдаг болобо. Аймагай больницын медицинскэ сестрануудай дунда тусхай конкурс үнгэргэгдэжэ, олоной анхарал татаба. Юуб гэхэдэ, больницада аргалуулжа байhан үбшэн зон конкурсдо хабаадалсаа бшуу. Эдэнэр медицинскэ сестранууд үбшэн зоной хойноhоо хэр зэргэ харууhа эмхидхэнэб, туhаламжа үзүүлнэб гэhэн жюрин асуудалнуудта харюусаха баатай болоо. hүүлэй hүүлдэ очконуудые тооложо гаргахадань медицинскэ сестранууд Н. С. Маласова, Н. Н. Воробьева, Н. Д. Ширшикова, В. М. Федоркина, Т. В. Ашметьева, Л. В. Асташова эрхимлээ.

Медицинскэ сестрануудай дунда өөhэд өөhэдынь мэргэжэлээр үнгэргэгдэhэн асуудалнуудта hайн харюу үгэжэ гараhан Асташова, Маласова, Н. С. Клейман, Н. Н. Воробьева гэгшэд түрүүшын гурбан hуури эзэлээ. Мүн фельдшернүүдэй дунда иимэ конкурс үнгэргэгдөө.

Нигэжэ хирэ хирэ болоод шалгалта гэхэ гү, али өөhэд өөhэдынь мэргэжэл дээшэлүүлжэ байхада, тэдэнэр ажалдаа ханамжатайгаар хандадаг, өөрынгөө мэргэжэлые хүндэлдэг болоно ха юм.

Л. СЛЮНКИНА.

Уласхоорондын шэнжэлэл

ЛЕНИНЭЙ ХАРАА ШУГАМААР

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэ «Арадуудай хоорондохи эб найрамдал бэхижүүлhэнэй түлөө» Уласхоорондын Ленинскэ шан барюулалга, июлиин 11-дэ Кремлиин Ехэ зал соо болоhон баярай суглаан дээрэ тэрэнэй хэлэhэн үгэ бүхы түбинүүдэй оронуудай арадуудай анхарал татаа, hонирхол үүсхээ. Уласхоорондын харилсаандахи шэнэ үе, «хүйтэн дайнай» үеhөө ондо ондоо ниитын байгуулалтатай гүрэнүүдэй эбэй ёhоор зэргэ оршолгын үедэ дамжан оролго, социалис ба капиталис гүрэнүүдэй хоорондохи али алиндань ашатай туhатай харилсаа холбоон — эдэ бүгэдэ Л. И. Брежневэй ажал ябуулгатай нягта хобоотой юм.

Л. И. Брежневтэ Уласхоорондын Ленинскэ шан барюулалга Советскэ Союзай ленинскэ гадаадын политика бэелүүлгэдэ тэрэнэй элитэ ехэ үүргэтэй, габьяатай байhыень мэдэрэлгэ болоно гээд дэлхэйн олон миллион хүнүүд сэгнэнэ.

КПСС-эй XXIV съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэhэн элидхэл дотор эб найрамдалта программа хараалагдан табигдаа hэн. Бүхы дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангаха, бүхы арадуудай амгалан байдал hэргээхэ гэhэн гол шухала зорилгонууд энэ программа дотор табигдаhан байгаа. Бүхы дэлхэй дээрэхи политическэ байдал hайжаруулгын хүсэтэ эрхэ нүхэсэл болоhон энэ түүхэтэ программын бодотоор бэелжэ байhанай гэршэнэр болонобди. Бүгэдэ ниитын эб найдамдал, аюулгүй байдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ Л. И. Брежневэй туhа нэмэри айхабтар ехэ. Тэрэнэй албанай хэрэгээр Польшодо, ГДР-тэ, ФРГ-дэ, США-да, Францида ошоод бусалгын үрэ дүнгүүдэй удха шанарые сэгнэхэнь бэрхэтэй. Албанай хэрэгээр США-да ошоод байха үедөө Л. И. Брежнев ядерна дай зайсуулан сараха тухай совет-американ хэлсээндэ гар табиhан байна. Энэнь бүхы дэлхэйн арадуудта ашатай туhатай гэжэ түрүү үзэлтэй хүн түрэлтэн тоолоно.

Эб найрамдалда совет программын зарим зүйлнүүд бэелүүлэгдэнхэй. Харин зариманиинь эдэбхитэйгээр бэелүүлэгдэжэ байна. Мүнөө жэшээлхэдэ, Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар зүблөөнэй түрүүшын шатын амжалтатайгаар дүүрээд байхадань, Европо түбидэ бата бэхи эб найрамдал хангаха замай нээгдэжэ байhандань hэжэглэмээршье бэшэ.

Бүгэдэ ниитын эб найрамдалай үндэhэн шухала асуудалнуудые шиидхэхэдэ, КПСС, тэрэнэй ленинскэ ЦК Совет гүрэнэй хүсэ шадалда, нэрэ хүндэдэ, бүхы совет арадай дэмжэлгэдэ, социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай, эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй аха дүүгэй hаналаа нэгэдэлгэдэ түшэглэнэ. Эб найрамдалай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэхэ гээшэ бидэндэ, совет хүнүүдтэ, саг зуурын бэшэ, харин хододоо залан сэхээр бэелүүлхэ гол шухала зорилго мүн гээд Л. И. Брежнев июниин 11-дэ хэлэhэн үгэ соогоо тэмдэглээ hэн. Энэ хадаа социалис хани нэгэдэлтэ бүхы оронуудтай аха дүүгэй холбоо барисаатайгаар бэелүүлжэ байhан хараа шугамнай болоно.

УРУГВАЙДАХИ ТҮГШҮҮРИЛТЭ БАЙДАЛ

Уругвайдахи байдал түгшүүрилтэй байhаар. Танкнуудай, вертолёдуудай дэмжэлгэ доро сэрэгэй ба полициин частьнууд президентын ордонгые сахин хамгаална. 3 миллион шахуу хүн зоной ажаhуудаг ниислэл хото — Монтевидеогой гол газарнуудые мэдэлдээ абаад байнхай. Ажалшадай демонстрациие үлдэн намнана. Эндэ болоhон тэмсэлhээ уламжалан, алуулhан, шархатаhаншье хүнүүд бии. Ороной президент Хуан Мария Бордаберриин харата ябуулгануудта эсэргүүгээр хүдэлмэришэд, албахаагшад, студентнэр, үргэн ниитэ улад зон эдэбхитэй тэмсэл хэнэ.

Бордаберри июнь hарын hүүл багта парламентые тарааhан, тусхай дунда hуралсалай заведенинүүдые хааhан, ороной профсоюзай ехэ нэгэдэл — ажалшадай национальна конвентые (НКТ) хориhон, хэблэлые нарин нягтаар хинан шалгаха гурим оруулhан байгаа. НКТ-гэй хүтэлбэрилэгшэдые, правительствада орододгүй партинуудай политическэ ажал ябуулагшадые барижа хааха тухай захиралта үгөө hэн. Хоёр долоон хоногой турша соо 3 мянга шахуу хүн түрмэдэ хаагдаа. «Сэрэгэйхидэй зүгhөө дэмжэгдэhэн президент Бордаберри гүрэнэй урбалта хээд, бүхы засагаа гартаа абаа», — гэжэ Франс Пресс агентство, Уругвайдахи байдалые элирхэйлэн шэнжэлхэдээ, тэмдэглэнэ.

НКТ-гэй уряалаар бүгэдэ ниитын буhалгаан орон дотор үнгэргэгдөө. Хүдэлмэришэд фабрика, заводуудые мэдэлдээ абаба. Хоёр долоон хоногой турша соо ороной экономическа байдал хангалтагүй муу болоод байнхай. Шухала хэрэгтэй эдлэл хэрэгсэлнүүдые, эдеэ хоолой зүйлнүүдые нормоор худалдаха гурим сасаг захиргаан тогтоогоо. Буhалгаалагшадай тэмсэл дарахын тула тэдэ сэрэгшэдые, полициинхидые эльгээбэ. Гэбэшье тэдэнь ажалшадай хүсэл зоригые мохоожо шадаагүй. Энээн дээрэhээ засагаархид ороной профсоюзуудтай, демократическа эмхинүүдтэй хөөрэлдөөнүүдые хэжэ эхилхэ баатай болоhон байна.

Уругвайдахи байдалай хүгжэлтые хубилгахын тула хархис сэрэгэйхидэй дэмжэлгэ, туhаламжаар президент конституцяар хараалагдаhан хүтэлбэрилгын ёhо гуримые усадхаhан байха юм. Мүнөө энэ оройдо экономическа, политическэ доройтон уналга болоод байна гээд хэлэхэ хэрэгтэй.

ХАМТААРАА МОНОПОЛИНУУДТА ЭСЭРГҮҮГЭЭР ТЭМСЭХЭ

«Юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронуудта эсэргүүгээр хамтаараа тэмсэхэ гэhэн политика бэелүүлхые бэеэ дааhан байдалтай Африка шиидэжэ байнхай. Африкан нэгэдэлэй эмхиин (АОЕ) гэшүүн оронуудай худалдаа наймаанай министрнүүдэй үнгэрэгшэ долоон хоногто Лагосто боложо дүүрэhэн конференциин гол дүнгүүд иимэ байна. 39 гүрэнэй түлөөлэгшэд конференциин хүдэлмэридэ хабаадаа. «Юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудтай саашадаа худалдаа наймаа хэхэ тухай байгша оной июль hарада Брюссельдэ нээгдэхэ хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Африкын оронууд иимэ ниитэ нэгэн политика баримталан бэелүүлхые оролдохо байна.

Экономическа талаараа бэеэ дааhан байдалдань тойбо татадаг ябуулгануудые усадхан зайсуулха шухала гэжэ Лагосто болоhон конференцидэ хабаадагшад тэмдэглээ. «Юрэнхы дэлгүүрэй» оронуудай бэелүүлдэг юумэнэй үнэ сэн тушаа хашаха харшалха гэhэн политика Нигериин нииcлэл хотодо болоhон конференцидэ эрид буруушаагдаба. «Юрэнхы дэлгүүртэ» хабаатай оронууд промышленна эд бараагаа Африкын оронуудта үнэтэйгөөр худалдаhан аад, хара түбиин гүрэнүүдhээ түүхэй эд үнэгүйгөөр худалдажа абана. Эдэ бүгэдэнhөө уламжалан, Африкын оронууд 1960 онhоо 1970 он болотор 6 миллиард долларой гарза хохидолдо ороhон байна. Эгээл имэhээ эдэ бүгэдые наринаар хаража үзэн, гуримшуулан заhаруулха шухала гэжэ тоологдоно.

Политическэ, экономическа ниитэ нэгэн хүсэн байhанаа Африкын оронуудай мэдэржэ эхилэн, байгаалиинтаа баялигуудые өөhэдөө ашаглажа, Европын монополинуудта эсэргүү тэмсэл амжалтатайгаар хэжэ шадаха байhыень Лагостохи конференци элирхэйлэн гэршэлбэ.

Н. ЧИГИРЬ, А. КОЗЛОВ, С КУЛИК.
(ТАСС).

ХАНИ ЁhОНОЙ УУЛЗАЛГА

Залуушуулай бүхэдэлхэйн фестивальда ошожо ябаhан Урда Вьетнамай болон Лаосой түлөөлэгшэдые Наушки станци дээрэ Буряад ороной комсомолшуудай түлөөлэгшэд угтаба.

hүниин тэн багта станциин перрондо Индохитадай залуушуулай түлөөлэгшэдэй hуужа ябаhан поезд хүрэжэ ерэбэ. Буряадай комсомолшууд тус поездые хани халуунаар угтаhан байгаа. Республикын залуушуулай түлөөлэгшэд үетэн нүхэдтөө баглаа сэсэгүүдые барюулжа, хани ёhоор мэндэшэлээ.

Хани ёhоной уулзалгын энэ митингые ВЛКСМ-эй Хяагтын райкомой нэгэдэхи секретарь Николай Батомункуев нээгээ. Индохитадай баатарлиг залуушуулай түлөөлэгшэнэрые комсомолой Буряадай обкомой секретарь Владимир Леонов хани халуунаар амаршалжа, тэдэнэртэ бэлэг болгон Владимир Ильич Ленинэй бюст барюулhан байна.

Буряадай АССР-эй габьяата артистка Клавдия Шулуновагай лаос дуунуудые перрон дээрэ гүйсэдхэхэдэ, Вьетнамай болон Лаосой залуушуул нэрьемэ альга ташалгаар угтаhан байгаа. К. Шулунова хоёр жэлэй саада тээ совет артистнуудтай сут ябажа, Индохитадаар аяншалhан байгаа. Удаань фестивальда хабаадалсахаяа ябаhан вьетнам ба лаос залуушуул өөhэдынгөө арадай ба ород дуунуудые ирагуу гоёор гүйсэдхэбэ.

Вокзалай талмай дээгүүр Демократическа залуушуулай гимн зэдэлжэ, Индохитадай хүбүүд, басагад бүхэсоюзна залуушуул болон студентнүүдэй X фестивальда хабаадалсахаяа замаа үргэлжэлүүлhэн байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Индохитадай залуушуулай түлөөлэгшэдые Наушки станци дээрэ угталга.

Д. САНЖИЕВ.

Хилын саанаhаа

телефон·телеграф·радио

ПРАГА

Эб найрамдалай политика — ангиин политика

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр США-да, Францида ошоод байлгын хойноhоо Чехословакиин Коммунис парти, Чехословакиин олониитэ ехэ анхаралтайгаар адаглаhан байна. Энэнь уласхоорондын түгшүүрил hулаpуулха хэрэгтэ туйлай ехэ туhа нэмэри хэнэ гээд манай республикын коммунистнууд, партийнабэшэ хүнүүд үндэрөөр сэгнэнэ гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Словакиин Компартиин ЦК-гай нэгэдэхи секретарь И. Ленарт, ТАСС-ай корреспондеттэй хөөрэлдэхэдөө, мэдүүлбэ. Совет-американ хөөрэлдөөнүүдэй дүнгүүд, Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр США-да ошоод байха үедэ гар табигдаhан хэлсээнүүд бүхы дэлхэйн ажалшадай аша туhада харюусана, үни холын хүсэл бодолдо таарана. Манай үеын байдал амгалан ёhоор зэргэ оршохо ленинскэ политикын үнэн зүб, хүсэн түгэс байhые бодотоор элирхэйлэн гэршэлнэ.

ХАНОЙ

Вьетнам-совет хани барисаан бэхижэхэл

ТАСС

ДРВ-гэй партийно-правительственна делегациин хани ёhоной албанай хэрэгээр СССР-тэ ошоhон тухай мэдээсэлнүүдые ДРВ-гэй газетэнүүд үргэнөөр бэшэнэ. Лихачевой нэрэмжэтэ автомобиль бүтээлгын заводто вьетнамай түлөөлэгшэдые халуунаар угтаhан тухай, халуун дулаан оршон байдалда митингын болоhон тухай «Нян зан», «Куан дой нян зан» газетэнүүд мэдээсэнэ.

Уулзалганууд, хөөрэлдөөнүүд хани халуунаар үнгэрөө гээд «Голос Вьетнама» гэжэ радио-дамжуулганууд соогоо тэмдэглэнэ.

Хани халуун айлшалалгын хойноhоо республикын ажалшад ехэ анхаралтайгаар, дэмжэлгэ ехэтэйгээр адаглан хинаhан байна. Эдэ үдэрнүүдтэ ТАСС-ай корреспондентнүүд Ханой шадархи республикын эгээн түрүү хүдөө ажахын кооперативуудай нэгэндэ хүрэhэн байгаа. СССР-тэ колхоз эмхидхэн байгуулгын дүй дүршэл hайнаар шэнжэлэн халажа абаад, тус кооперативай ажалшад хүгжэнги, олон hалбаритай ажахы байгуулhан байна.

Кооперативай түрүүлэгшын орлогшо, ДРВ-гэй Национальна суглаанай депутат Буй Тхи Фук иигэжэ хэлэбэ: «Эзэрхэг түримхэйшүүлдэ эсэргүүгээр, Эхэ ороноо аршалан хамгаалхын түлөө хэhэн тэмсэлдэмнай Советскэ Союз маанадта ехэ туhаламжа, дэмжэлгэ үзүүлээ гэжэ бидэ, Вьетнамай хүдөөгэй ажалшад, hайн мэдэнэбди. Энэ аша үрэ ехэтэй туhаламжань сүлөөтэ ба бэеэ дааhан байдалай түлөө тэмсэлдэ манай арадай асари ехэ илалта туйлахада нүлөө үзүүлhэн байна. Мүнөөшье манай уг зорилгонуудые бүрин хүсэдөөр дэмжэжэ байhанайнь түлөө бидэ, вьетнамайхид, КПСС-эй ЦК-да, Совет правительствада, СССР-эй арадта үнэн зүрхэнhөө баяр баясхалан хүргэнэбди».

ВАШИНГТОН

ЗАhАБАРИНЬ hАЙШААГДАА

ТАСС

Лаосто, Камбоджодо, Таиландда «хариин гүрэнүүдэй зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгэй гү, али сэрэгэй шэнжэтэй али бүхы ябуулгануудта мүнгэ hомолхыень» Холбоото Штадуудта хориhон заhабари сенатор К. Кейс американ конгрессто оруулаа hэн. Американ конгрессэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар сенадай комисси энэ заhабариень hайшаагаа. Августын 15-hаа хойшо Камбоджые бомбодолгоёо үргэлжэлүүлхын тула сайгон агаарай-сэрэгэй хүсэнүүдые Холбоото Штадуудай хэрэглэхэгүйн тула энэ финансын жэлдэ хариин гүрэнүүдтэ экономическа туhа хүргэхэ мүнгэ hомололгонууд тухай хуулиин проектдэ энэ заhабари оруулагдаа гээд автор тэмдэглэнэ.

hаяхан США-гай президент когрессэй абаhан хуулиин проектдэ гар табяа hэн. Тэрэнэй ёhоор, тодорхойлон хэлэхэдэ, августын 15 болотор Холбоото Штадууд Зүүн-Урда Азидахи сэрэгэй ябуулгануудта, нэн түрүүлэн Камбоджые бомбодолгодо мүнгэ hомололгоёо болюулха зэргэтэй.

БЕРЛИН

Вьетнам арадта туhаламжа

ТАСС

ГДР-эй, ДРВ-гэй правительствануудай хоорондын хэлсээнэй үндэhөөр, Германиин Демократическа Республика элдэб түхеэрэлгэ, промышленна эд бараа Ханойдо эльгээжэ, вьетнам арадта сэгнэшэгүй туhа хүргэнэ. Магдебург округой гар үйлэдбэриин палата дэбтэр гадарлаха предприятиин түхеэрэлгэнүүдые ДРВ-дэ эльгээбэ. Энэ предприяти hурагшадай 30 миллион дэбтэр жэлдээ гаргаха аргатай.

БОНН

Шеель Бонндоо бусажа ерэбэ

ТАСС

Албанай хэрэгээр Холбоото Штадуудта ошоhоноо ФРГ-гэй гадаадын хэрэгүүдэй министр В. Шеель Эхэ орондоо бусажа ерэбэ. Холбоото Штадуудта ошоод байха үедөө тэрэ президент Р. Никсонтэй, гүрэнэй секретарь Р. Роджерстой, национальна аюулгүйе сахиха талаар президентын туhалагша Г. Киссинджертэй уулзажа, хөөрэлдэhэн байгаа.

Президент Р. Никсонэй энэ намар Европодо ерэхэеэ байлгатай нягта холбоотой асуудалнууд хөөрэлдөөнүүдэй үедэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна гээд В. Шеель, Мюнхендэхи аэродром дээрэ мэдүүлгэ жэхэдээ, тэмдэглэбэ.

Американ президентын албанай хэрэгээр ерэхэ үедэ болохо хөөрэлдөөнүүдтэ наринаар, бодомжотойгоор бэлэдхэл хэхэ шухала гэжэ тэрэ хэлэбэ.

КАИР

Хани барисаан бэхижэнэ

ТАСС

1973—1974 онуудта Египедэй Араб Республикын, СССР-эй хоорондо телевидени ба радио-дамжуулгын талаар харилсаа холбоо тогтоохо тухай протоколдо Египедэй информациин министр Мухамед Мурад Галеб, телевидени ба радио-дамжуулгын талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй гүрэнэй комитедэй түрүүлэгшэ С. Г. Лапин гар табяа.

Баталагдаhан протокол Египедэй Араб Республикын, СССР-эй хоорондо соёлой, мэдээсэлэй харилсаа холбоо тогтоохо хэрэгые бэхижүүлхэ хэрэгтэ шухала алхам болоно гэжэ С. Г. Лапин эндэ үнгэргэгдэhэн пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ. Советскэ Союзай, Египедэй арадуудай хоорондохи харилсаа бэхижүүлхэ хэрэгтэ тус протоколой туhа хүргэхын тула бидэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлхэбди гээд тэрэ хэлэhэн байна.

Бүхы hалбаринуудта, тэдэнэй дунда радио ба телевидени хүгжөөхэдэнь, Советскэ Союз Египедтэ ехэ туhа хүргэнэ гэжэ М. Галеб үгэ хэлэхэдээ, мэдүүлээ. Энэ протоколдо гар табилга радио ба телевизионно программануудаа андалдан абалсаха талаар манай оронуудай хоорондохи харилсаа улам үргэдхэхэ хүсэлэнтэй байhыемнай элирхэйлэн батална.

ВАРШАВА

Химическэ промышленностиин хүгжэлтын түсэб

ТАСС

Ойрын 10 жэлэй турша соо ороной нефтехимическэ промышленность хүгжөөлгын түсэб Польшын мэргэжэлтэд зохёогоо. Нефтехимие хүгжөөлгэдэ нилээд ехэ мүнгэн hомологдохоор хараалагдана. Орон доторхи эгээн ехэ комбинат — Плоцкдохи нефтехимическэ комбинат 1978 ондо 12 миллион тонно «хара алта» болбосоруулдаг болохо юм. Ягаад иимэ ехэ үрэ дүн туйлагдахаб гэхэдэ, үйлэдбэриин шэнэ хүсэн ашаглалгада оруулагдаха. Нефть болбосоруулгын заводой барилга Гданьск хотодо дүүрэн хүсөөрөө хэгдэжэ байна. Эдэ бүгэдын ашаар Польшын нефтехимическэ предприятинууд 1970 ондо 7,5 миллион тонно нефть үйлэдбэрилдэг байгаа hаа, энэ түсэбтэ табан жэлэй hүүлдэ 14 миллион тонно «хара алта» гаргадаг болохо юм.

БЕРЛИН

МФДЖ-гэй эрилтэ

ТАСС

Политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө Урда Африкын шорон түрмэнүүдтэ тамалагдан зобоогдожо байhан бүхы хүнүүдые дары түргөөр гаргаха эрилтэ Эхэнэрнүүдэй уласхоорондын демократическа федераци дэлхэйн олон миллион эхэнэрнүүдэй үмэнhөө табиба.

Орон дотор апартеидэй политика бэелүүлгые болюулха, ООН-ой абтаhан, хүнэй эрхэнүүдэй бүгэдэ ниитын декларациие сахиха тухай эрилтэ МФДЖ-гэй секретариат Урда Африкын Республикын премьер-министр Форстерто эльгээhэн телеграмма дотороо табина.

БУЭНОС-АЙРЕС

Президент тушаалhаа бууба

ТАСС

Ороной президент Эктор Кампорын, вице-президент Висенте Солан Лимын тушаалhаа бууха тухай шиидхэбэрие Аргентинын Национальна конгресс хүлеэн абаба. Президентын шэнэ hунгалтын үнгэргэгдэтэр депутадуудай палатын түрүүлэгшэ Рауль Ластири гүрэнэй толгойлогшын уялга дүүргэхэ болоо.

Июлиин 13-най үдэшэ Ластири правительствадаа зарим тэды хубилалта хээ. Альберто Виньес — гадаадын хэрэгүүдэй министрээр, Бенито Льямби дотоодын хэрэгүүдэй министрээр томилогдоо. Правительствын шэнэ бүридэл тангаригаа үгэбэ.

Гүрэнэй толгойлогшын тушаал эзэлхэ арга генерал Хуан Доминго Перондо олгохын тула тушаалhаа буубаб гэжэ Кампора мэдүүлээ.

1955 ондо сэрэгэйхидэй урбалта хэhэнhээ уламжалан, Перон президентын тушаалhаа буугаад, хойшонхи жэлнүүдтэнь нютагаа урилжа, ондоо тээ ажаhууhан байгаа. Мартын 11-дэ болоhон бүгэдэ ниитын hунгалтын үедэ тэрэнэй кандидатура дэбжүүлхыень Хуан Пероной тала баригшадта зүбшөөгөөгүй hэн.

Мүнөө Х. Перониие президентээр hунгаха бүхы эрхэ байдал бии болоод байна гэжэ Э. Кампора тэмдэглээ.

Июлиин 13-най үдэшэ Перон национальна телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, кандидатурыень президентын тушаалда дэбжүүлхые зүбшөөбэ.

Рауль Ластириин мэдүүлhэнэй ёhоор, президентын шэнэ hунгалта 40 хоногой турша соо үнгэргэгдэхэ зэргэтэй.

ВАШИНГТОН

Р. Никсон үбдөө

ТАСС

США-гай президент Р. Никсон хадхалаатаад, далайн-сэрэгэй хүсэнүүдэй Бетесдтэхи (Мэриленд штад) госпитальдо оруулагдаа гээд Сагаан байшангай түлөөлэгшэ мэдээсэбэ. Президентын врачай хэлэhэнэй ёhоор, Р. Никсонэй бэень гэмгүй hайн.

ХАНОЙ

Сайгон сэрэгүүд Вьетнамай асуудалаар хэлсээгээ эбдэнэ

ТАСС

Сүлөөлэлгэ гэдэг хэблэлэй агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, сайгон сэрэгүүд Вьетнамай асуудалаар Парижда хи хэлсээе саг үргэлжэ эбдэнэ. hүүлэй долоон хоногой турша соо авиаци, танк ба ехэ буугаар дэмжэгдэhэн сайгон подразделенинүүд Урда Вьетнамай Республикын Революционно саг зуурын правительствын мэдэлдэ байhан Урда Вьетнамай олохон провинцинуудтахи районуудые булимтаран эзэмдэхэ гэhэн hэдэлгэ хэдэ дахин хэhэн байгаа. Энээн тушаа Урда Вьетнамда хиналта, ажаглалта хэхэ уласхоорондын комиссиин түрүүлэгшэдэ ното эльгээгдээ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Залуу мэргэжэлтэ» — түрүү бэшэг. «Тэжээл бэлэдхэлгэ бултанай хэрэг» — подборко. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд.

Хоёрдохи хуудаhанда: Партийна хронико. «Ажал дээрэхи мүрысөөн» — В. Штеренбергын статья. «Ногооной гурил — шэмэтэй тэжээл. — С. Бекетов, В. Осодоев гэгшэдэй статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаhанда: «Хяагта хотын хүгжэн hалбаралгада зорюулагдаhан тусхай полоса.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саанаhаа. Элдэб hонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ харуулна:

19.00 — Дамжуулгын программа. 19.05 — «Манай хүршэ айлнуудай хүбүүд» гэhэн программа hурагшадта дамжуулагдаха. 19.25 — Телепанорама. 19.45 — «Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 20.05 — Ой модоной ба модо болбосоруулдаг промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаhан кинофестиваль. 20.35 — «Дэлхэйн ажабайдал совет хүнүүдэй hанамжаар». 21.15 — «Буряадай алтан ой» гэhэн дамжуулга. Республикын ойн баярта зорюулагдаhан телевизионно фильм ба Москвагай П. И. Чайковскиин нэрэмжэтэ концертнэ зал сооhоо бэшэгдэжэ абтаhан буряадай искусствын мастернуудай концерт харуулагдаха.

САГАЙ УЛАРИЛ

Мүнөөдэр республика доторнай үүлэтэйшэг байха. Урда аймагуудта мүн Байгал шадар газарнуудта бороо орохо. Баруун тээhээ секундын 10—14 метр хүсэтэйгөөр hалхилха. Температура 25—29, Байгал шадар 21—25, Улаан-Үдэдэ hүниндөө 14—16, үдэртөө 27—29 градус дулаан болохо.

Редактор Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмна — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36,63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 68-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественна приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолабораторная — 33-6-.